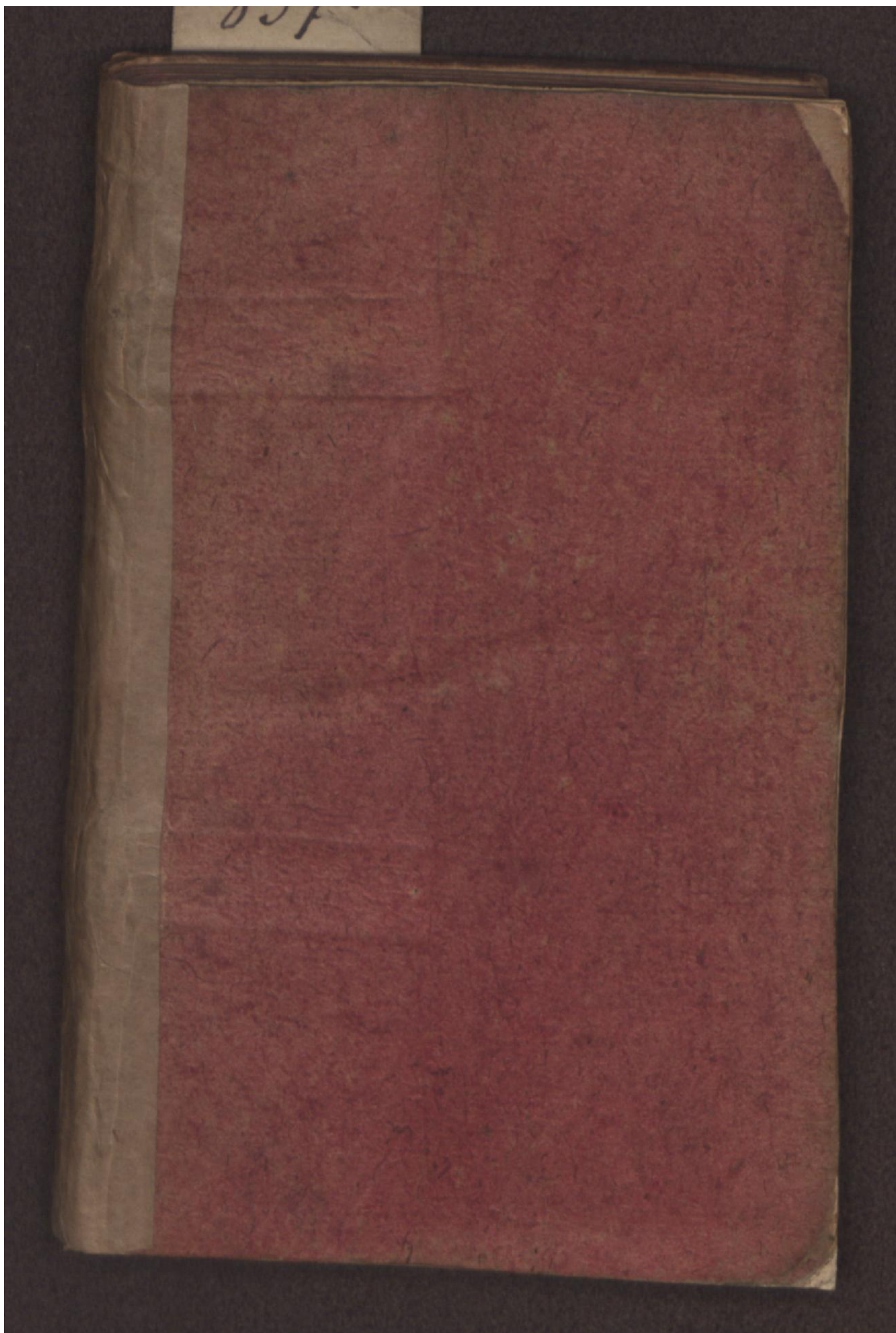
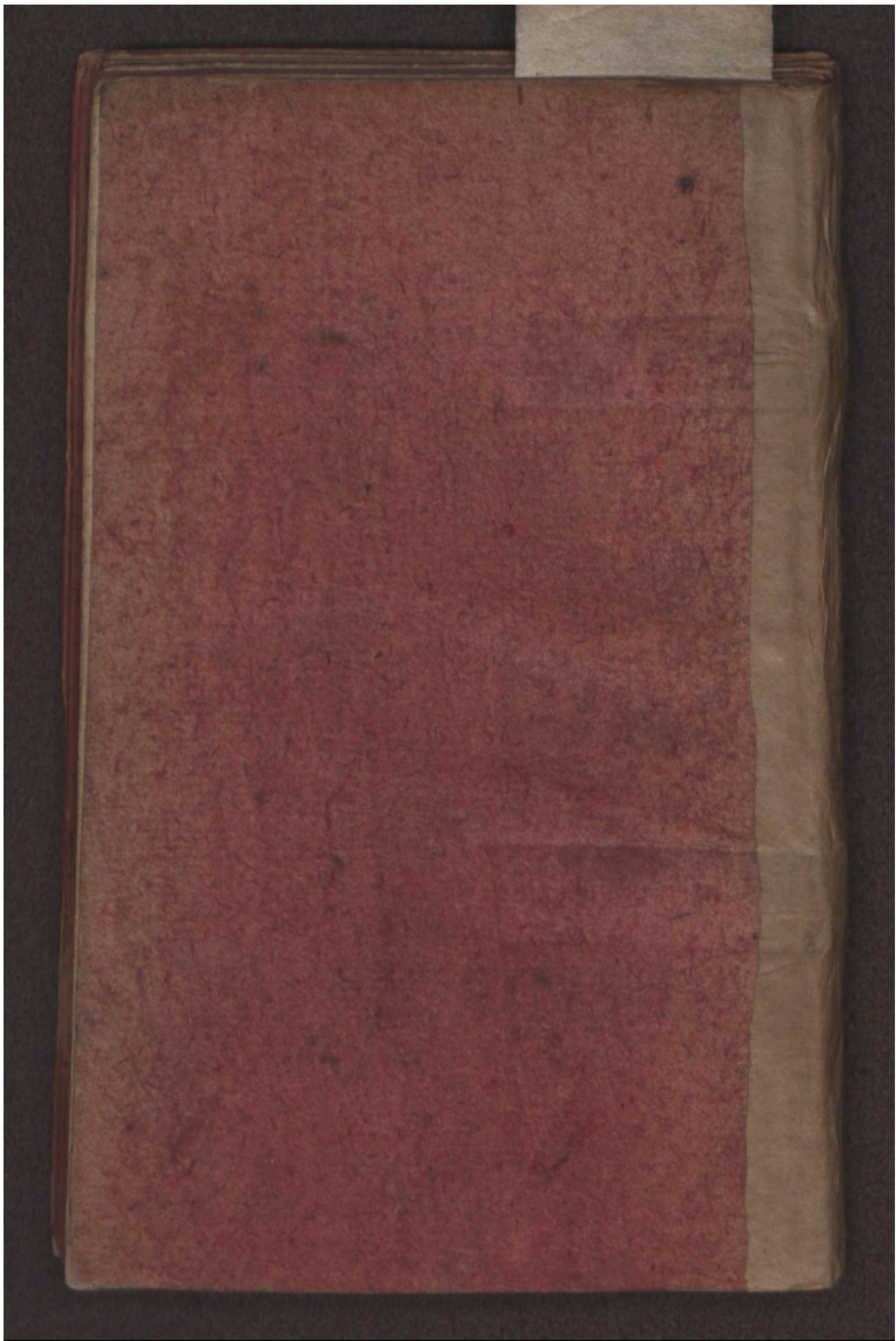

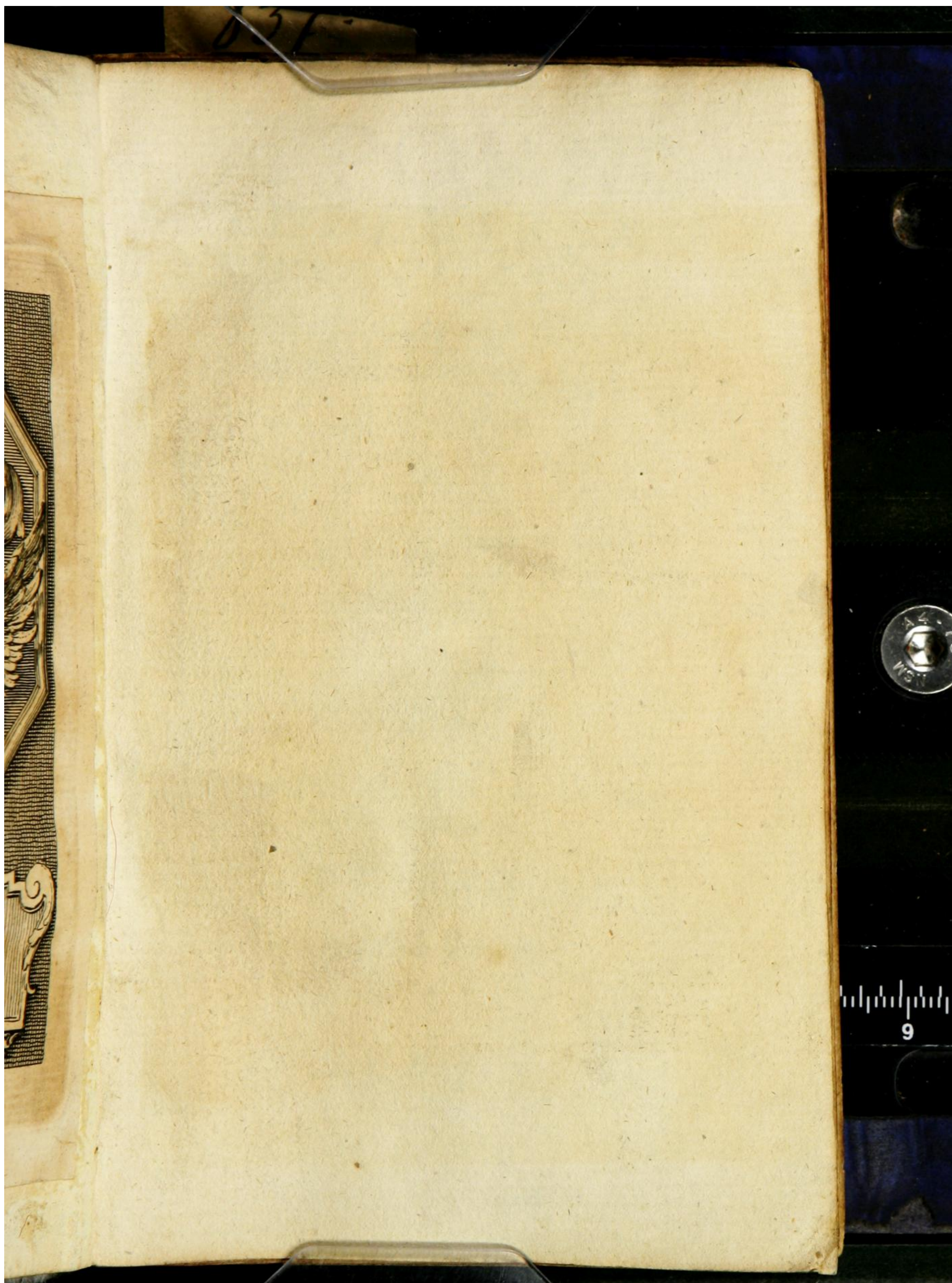

No. 837.

HYPOMNESIS DE EXTREMO VNIVERSALI DEI IVdicio & præparatione Christiana in instantem mundi finem, scripta

Ab

IVARO BARTHOLINO DANO.

Vigilate igitur quia nescitis qua hora filius hominis uenturus est.

VITEBERGÆ
Excudebat Petrus
Seitz.

1565.

IL

SIM

MINO

niæ Sa

rescalc

ringi

Bu

fi

Pace

posterit

Domin

ris recip

catum t

enim de

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI AC DOMINO D. AVGVSTO DVCI SAXOniæ Sacri Romani Imperij Archimareſcalco & Electori, Lantgraui, Turingiæ, Marchioni Miſniæ, & Burggrauio Magdeburgenſi Domino ſuo clementißimo.

Pacem & gaudium in Spiritu ſancto.

Lluſtrißima ſanè vt & grauißima concio, Illuſtrißime Princeps, initio conditi orbis, Adami filijs & poſteritati vniuerſæ propoſita eſt, his Domini verbis ad Cainũ: Si benè egeris recipies: ſin autẽ malè cubabit peccatum tuũ donec reuelabitur. continet enim de prouidentia Dei, de præmijs bono-

bonorum, & iudicio diuino in scelera delinquentium, rebus longè maximis, amplissimum testimonium. quod quidē omnibus ætatibus, voluit huius Vniuersi Conditor, creaturæ rationali, cui sapientiæ & iusticiæ suæ radios initiò impresserat, liquidò esse cognitum. Idq́; his maximè de causis.

Primò, vt quod aliâs non raro inter homines impiè controuersum est, Deo mortalium rerum curam esse, indubitatò constaret: ne mentes humanæ, mirandarum confusionum ordinis naturæ, & tristissimarum, bonorum etiam, complurium calamitatum intuitu, in furores & cogitationes Epicureas de Deo abriperentur.

Secundò, ne in peccati & horribilis illius ἀταξίας (quam in natura corrupta perspicimus) suspitionem veniat æterna bonitas. quæ cum se horribiliter

liter peccatis irasci, eaq́; suo iudicio & pœnis in genere humano prosecuturam testetur: satis euidenter ostendit ἀνομίαν & ἀταξίαν in natura hominis, contra ordinem à se primitùs institutum, aliunde obortas esse.

Tertio vt, cum violato ordine diuino, suæ originis ab homine peccatum acceperit initium: agnoscatur iusticia Dei violati sui ordinis vltionem ab homine poscentis, punientisq́; atrocibus pœnis temerariam humani generis petulantiam, qua sponte sua se à Deo auertit & peccatis inuoluit. Ita Cain indignabundus, quòd ad sacrificium suum non respexisset Dominus, audit se ob malitiam à Deo iustißimo iure deseri, & suis meritis digna expectaturum præmia.

Quarta causa est, vt in omnibus vitæ ærumnis et tragicis multarum re=

rum euentibus, firmam conſolationem pij habeant, intuentes animo promiſſiones miſericordiæ diuinæ de futura beata immortalitate, & remunerandis pietatis officijs, etiam in hac corrupta & languida natura, quæ res amorem Dei, fidem & diligentiam in pietatis profeſſione inter homines exuſcitat.

Quinta eſt, vt teſtimonium horrendi aduerſus peccatum iudicij, animis impijs timorem inijciat, pœnitentiam prædicet, & ſecuritatem tollat, quò piè regendarum vitæ actionum omnium rationem inſtituant. Neq; enim eſt vllus ad percellendos humanos animos vehementior aculeus, quàm quòd intelligant à Deo eiusmodi iudicij dictum eſſe diem, quod impios ad omnium actionum conſiliorumq; ſuorum exactiſſimas rationes reuocabit. Itaq; vt etiam in hac corporali vita conſpiceretur

quo-

quodammodo, quod verbo futurum prædicitur in generali mortuorum resurrectione, iudicium suum Dominus omnibus seculis ita exercuit, aduersus eos etiam sontes, quorum conuersioni culpam ignouerat, vt regulariter atrocia delicta tragicis calamitatibus punierit.

Sexta causa est, vt extet perspicua & dilucida confutatio impijssimæ opinionis, maximæ partis hominum, qua secuturum post hanc vitam Dei iudicium extremè rident & contemnunt, quòd multis diuturnior impunitas, permissu Dei concedatur. Nam etsi quidem in malitia, aliquousq; progredi impios, & requiescere interdum peccati pœnas, concedat Dominus: testatur tamen eas ad ianuam cubare, & ante fores, impios manere: vt si vel prius non excitantur, certißimè tamen

 occur-

occurſuræ ſunt hac vita exeuntibus.

Suntq́ hæ ferè cauſæ cur inſignem hanc concionem de iudicio ſuo aduerſus peccatum, ſtatim ab exordio rerum, Impiorum parenti Caino propoſitam, velit Dominus ſemper in genere humano ſonare, ac miniſtrorum ſuorum ſumma fide & diligentia repeti & inculcari. Vt enim ſuos habuerunt omnes ætates, Epicureos contemptores prouidentiæ & iudicij diuini: ita habituræ quoq́ ſunt vſq́ ad conſummationem ſeculi ἐμπαίκτας, vafritie & aſtu Sathanæ excitatos, vt fanaticis opinionibus & deluſionibus, præcipuis doctrinæ Chriſtianæ articulis de prouidentia Dei, de immortalitate Animæ, beatitudine piorum, & cruciatibus ſceleratorum, nebulas offundant. contra quos teſtimonijs luculenter à Deo æditis, muniri conſcientias vtiliſsimum fuerit,

rit, ne vel in deſperationem vel ſecuri-
tatem carnalem & contemptum Dei
(vicia, in quæ natura corrupta, ſpon-
tè prona eſt,) impiorum ſophiſmatis
facilius abducantur. Præſertim vero
hac decrepita mundi ætate, in quam ſi-
cuti omnis generis ſcelera, quæ ſigilla-
tim in ſuperiores ætates ſe olim ingeſ-
ſerunt, nunc cateruatim infunduntur:
ita in ijſdem ſumma hominum ſecuri-
tas eſt & cæcitas, ſtudio & opera vn-
diq́; circumuagantium Diabolorum.
qui cum exactè ſatis intelligant diem
Domini in foribus eſſe: non ſolum id
operam dant vt peccata cumulent, quin
etiam ex vſu ſibi quàm maximo eſſe
arbitrentur, ſi aſtutè cauerint, ne quæ
impijs intenſa ſunt retia, quiq́; iam in fo
ribus eſt omnium impiorum interitus,
ab hominibus conſpiciantur. Itaq́; om-
nibus artibus id laborant & furioſè in-

 ſectan-

sectantur, vt quàm plurimos impunitatis opinione in securitatem inducant, & iterata sæpius peccati consuetudine obcæcent. Quomodo maximam humani generis partem in scelera ruere, & excæcatã in id, quod ante pedes est, damnationis baratrum præcipitanter ferri videmus. Nec desunt in ea multitudine Epicurei derisores iudicij & resurrectionis mortuorum, præsertim qui voluptatibus affluunt Cyclopes, qui iuxta proprias concupiscentias ambulant dicentes: vbi est nunc pollicitatio aduentus eius? ex quo enim patres dormierunt, omnia sic perseuerant ab initio creationis. Ac licet quidem perspicuis filij Dei & sanctorum Apostolorum concionibus conscientiæ multorum conuincantur de secuturis impiorum pœnis & piorum præmijs in generali Dei iudicio: imo vero ex collatis ad hæc tem-

pora vaticinijs intelligunt, paucis admodum annis abesse diem, volentes tamen ignorant iudicium, & imminentem perditionem impiorum hominum. idq; operibus testatum satis faciunt, quàm cum his qui iudicium Dei blasphemis insectantur verbis, omnino cõsentiant. Rursus, cum instinctu Sathanæ peccata in immensum excreuerint, iustoq; Dei iudicio, quæ in sceleribus vberior est, in pœnis etiam sit hæc ætas abundantior: vsu venit, vt earum magnitudine fracti non pauci animos abijciant, & præ angore & expectatione vndiq; apparentium calamitatũ in desperatione extabescant. Quodq; alij nefariè vel rident vel contemnunt dei iudicium, illi desperando impiè exhorrescunt. Horum omnium exemplis vt & tristißima rerum facie sub hunc mundi finem, non aliter laceratur & mise-

mise-

miserabiliter concutitur, qui ex volun-
tate Domini semper hæret in cruce, pu
sillus Ecclesiæ grex: quàm olim in di-
luuio Arca Noe subinsurgentibus &
desuper magna mole ruentibus aquis,
vt iamiam peritura, huc illuc est im-
pulsa. Quocirca maxima Doctoribus
Ecclesiæ, si vnquàm aliâs, incumbit
cura & diligentia, vt hanc Christianæ
doctrinæ partem, repetitis crebro Do-
mini & Apostolorum concionibus illu-
strent, ac seriò impios suæ securitatis
admonentes ostendant, quanto cum dis
crimine salutis, res coniuncta sit, nisi
matura pœnitentia caueatur. Non enim
nisi horribili Sathanæ impulsu fieri,
quòd ex rebus secundioribus & diu-
turniore impunitate, confidentiam in
sceleribus & contemptum diuini iudi-
cij concipiant. futurum enim vt mox æ-
ternis ijsq́ue grauissimis supplicijs præ-
sentem

sentem securitatem & sui contemptum Dominus sit vindicaturus. Pij vero adhibitis quæcunq; ex sacris literis adhiberi in hanc rem possunt argumẽtis, erigendi confirmandiq; sunt, ne in hac extremorum temporum ματαιότητι naufragium fidei faciant, et conspectu sensuq; tantorum malorum deficiant. imo vero postulat pietas & præsentium confusionum magnitudo, vt se inuicem illi alloquantur, & prædictionem Domini de his ipsis turbis & angustijs postremorum temporum, cum adiuncta efficacißima consolatione crebro sermone vsurpent. quo solidè & efficaciter corroborentur pectora nostra, ne communibus aut priuatis doloribus succumbamus. In hos vsus Illustrißime Princeps, præsentem ὑπόμνησιν de futuro mox Iudicio Dei, in hac alma C: T: Academia Vitebergensi sum

me-

meditatus. Vt etiam publico docendi munere, quod in Ecclesia & Academia Danica aliquot annos sustinui, egressus: pro meorum donorum tenuitate, eam ipsam præcipuè doctrinæ cœlestis partem, quam nunc omnium piorum operam postulare in confesso est, publicè promouerem, propagarem & inculcarem rudioribus pijs simul & impijs. si fortè, benedicente Domino, aliquorum saluti et consolationi in hac profundissima securitate & confusionibus vltimorum dierum, operam non inutilem impenderem. Tuo autem augustissimo nomini, hunc qualemcunque laborem, ideo consecraui, quòd agnoscerem submissam gratitudinem & studia mea, quæ sanctissimi principis soceri Tui, fœlicissimæ memoriæ, Regis Danorum Christiani Tertij liberalitate, in hac ipsa. C: T: Academia ante

annos

VM suum cuiq; à Deo talentum ideò collatum esse constet: imò & hunc conditi hominis & demandatæ cuiq; vocationis terminum esse, vt totis animi corporisq; viribus non sibi aut amicis etiam solis, multò autem maximè gloriæ Dei & communi hominum societati negocietur: in hoc certè nobis elaborandum est singulis, in id nerui omnes intendendi, acuendum ingenium, conferendusq; totus est conatus, vt quantum quidem in hac naturæ infirmitate fieri poterit, nomini Dei & humanæ societati studeamus. Sic Apostolus Timotheo discipulo scribens author est, ne gratiam diuinitús acceptam negligat: quo dicto singuli monemur, ne qualiacunq; dona ingenij, eruditionem vel iudicij rectitudinem sinamus ocio vel

socordia paulatim in nobis obliterari, quo minus illustrandæ gloriæ Dei, iuuandæq; et exornandæ Ecclesiæ seruire poßint. Id enim qui committunt, non modo Deum quem laboribus quoq; honorare par est: Sed & sanctam Ecclesiæ societatem perfida negligentia ledunt, redigendi olim ad exactißimas mandatorum talentorum rationes.

Etenim comperimus homines Ethnicos, (qui naturali tantum rationis lumine cognouerant, sibi soli natum esse neminem) ad illustrandam sui generis societatem, tanto fuisse ardore sollicitos vt non dubitauerint facultates omnes, famam, sanguinem & vitam Reipub: saluti impendere. Nobis autem qui de veri Dei agnitione: de nomine Christiano, & societate Ecclesiæ gloriamur abundè,

quanto

quantò id pro gloria Dei & Ecclesia saluatoris nostri Iesu Christi faciundum erit impensius: eò verò maximè quòd & mandato diuino impellamur, & donis fruamur à Deo in hoc ipsum datis, vt alij alios de Deo & rebus bonis erudiamus. Sed & ideo à Deo sæpe miraculosè conseruamur ac è medijs Diabolorum & malitiosorum hominum furoribus eripimur, vt simus aliquando idonei ad labores Ecclesiæ & communi vitæ necessarios.

Hæc cum diligentiùs cogitatione versarem, æquum esse sum arbitratus, vt & ipse donatus sancta Ecclesiæ ciuitate, pro accepti à Deo talentuli ratione, cogitationes & labores qualescunq; meos in commune conferrem: præsertim quod mihi id habeam persuasissimum non solos gra-

tum Deo officium facere eos qui aurum, argentum, gemmas, byssum, purpuram vel hyacintum: sed & qui pelles tantum & pilos caprarum in ædificationem tabernaculi pro suis facultatibus offerunt.

Visum aũt mihi est de illo fidei nostræ articulo, qui est de Extremi iudicij glorioso Die, coràm Ecclesia paucis disserere. Mirum enim quàm in omni semper ætate nõ inter solos atheos extra Ecclesiæ societatem vagantes: sed & in ipsa quoq; sanctorum cõmunione horrendæ de hoc articulo dubitationes & multorum impiè Philosophantium variæ disputationes semper extiterint. Vnde etiã in quibusdam locis piè olim constitutum legitur, vt in societatem Ecclesiæ per baptismum recipiendi, ad demortuorum hominum ossa sisterentur interrogandi, crederent

ne hos ipſos, quorum ob oculos oſſa intuerentur aliquando reuicturos, & in vitã à Deo in generali iudicio reuocatum iri. At enim quàm hoc Dei iudicium his triſtißimis delirantis mundi confuſionibus hodiè rideatur ab impijs, negligatur verò, aut etiam languidè admodum à Chriſtianis expendatur, & rarißimis vſurpetur ſermonibus, magis deplorandum quàm demonſtrandum nobis erit. cum vbiq; ferè audiatur vulgò, impium illud apud Ezechie: Iudeorum prouerbium: PROLONGANTVR DIES ET PERIIT OMNIS VISIO. eò enim dementiæ impiã multitudinem ſtultus abuſus diuitiarũ bonitatis, patientiæ & μακροθυμίας diuinæ redegit: vt non modò fruſtratas, vt putat, piorum prædictiones contemnat & rideat, cum differri videat iudicium & pœ

nas meritas: ſed & inſuper ſi quæ timenda calamitas prædicitur à pijs, immoderatè admodum ferat, & ad mentionem futurorum peccatoribus malorum excandeſcat. Quocirca operæ facturum me magnum precium exiſtimaui, ſi tantopere inſanientem mundum publice ſaltem admonerem, præclarè mecum actum eſſe arbitratus, ſi per me ad pœnitentiam impij vocentur, intelligantq; ſiue rideant, ſiue plorent: mox ipſis adfuturum ad tribunal filium Dei horrendiſsimum (niſi reſipiſcant) iudicem: pij vero harum rerum cogitatione communem ſibi cum tota rerum natura gemitum leniant, ardentiſsimisq; animis in futurum mox iudicium & ſecuturam glorioſam liberationem ſe præparent.

Videtur autem nobis tota res

in

in horum potissimum trium membrorum consideratione consistere & explicari posse, Si primò doceamus necessariò superesse aliud quàm hactenus apparuit Dei de actionibus humanis iudicium: & quid qualisq; erit ille de quo dicitur, extremus vniuersalis Iudicij dies. Tum, cur alijs formidini & terrori: alijs verò consolationi sit in hac vita. Postremò quomodo eum Deus Mundo prænunciârit, vnde ratiocinabimur quod in hæc ferè tempora finis mūdi incidat. His adijciamus & admonitionem quo quemq; modo in futurum iudicium, paratum, semper & accinctum stare deceat.

Mundus vt suo semper more, suadente & impellente diabolo donis Dei omnibus: ita & misericordia lenitateq; diuina in puniendis sceleribus, in contumeliam Dei & sui ipsius per-

ditionem fœdè abutitur. Postquàm enim aduertit Deum ex ineffabili sua longanimitate, etsi videat scelera, audiatq́ piorum querelas & gemitus, non tamen statim ad expositionem causæ piorum, sententiam dicere, punireuè repentina supplicia meritos: sed longum concedere pœnitentiæ spatium & meditandæ Apologiæ, priusquàm rem in iudicium deducat: hanc sibi indulgentiam in tantam securitatem arripit, vt iudicium & venturas pœnas prorsus contemnat: præsertim quòd & non raro videat sceleratos pacificè etiam extremum diem claudere, nec vllis affici huius vitæ calamitatibus. Hinc est immoderata illa Impiorum ferocia, intolerabilis ἀσέλγεια & multiplex iniusticia. hinc & extremus Dei & rerum diuinarum contemptus, dum nullum iudicium, nul-

las

las pœnas, nullam mortuorum resurrectionem expectent. portenta vero & signa in cœlo, terra & mari, cum quotidiana sint non aliter habentur quàm si inania essent deterrendis auibus in agrorum terminis extructa terricula menta. quocirca & statim visa vel audita remittuntur in aërem, vsq; adeô vt & ipsi pij ex perditissimi sæculi nostri communi infirmitate laborantes incipiant paulò securiores fieri

Sed & non pauci moderati homines & nec prorsus athei, præsentibus rerum confusionibus & effrenata Cyclopum immanitate turbantur & ad desperationem de cura & prouidentia Dei sollicitantur, vt Vlysses in Cyclope Euripedis inquit, ὦ ζεῦ ὁρᾷς τάδε. εἰ γὰρ αὐτὰ μὴ βλέπεις, ἄλλως νομίζῃ, τὸ μηδὲν ὢν θεός. Cum enim multa inordinatè legibus naturæ contraria fer-

ri vident, premi bonos, florere impios, plurimaq́ Cyclopas attrocia scelera in hac vita impunè committere: ratiocinantur vel non esse Deum, vel si sit, nulla eum nostrarum rerum cura affici. At cum firmissimis demonstrationibus ex verbo Dei & tota rerum natura desumptis, esse Deum ita manifestum sit, vt qui hoc dubitat, idem mundus sit, an nullus sit dubitare etiam possit: nolint velint fatebuntur omnes, eundem & iustum esse & tàm in minis quàm promissionibus veracem, cùm ne quidem sine istis virtutibus Deus dici possit.

Hæc cùm se ita habeant, & constet tamen in hac mortali conditione nostra, multa multorum atrocia delicta non puniri, ac iniustè affligi sæpe bonos: quid potest esse tam apertum tàmq́ perspicuum, quàm adhuc

restare

restare iudicium Dei post hanc vitam, in quo ab his qui morte, pœnas sceleris effugerint, merita expetantur supplicia & pijs sua diuinitùs promissa dentur præmia? Equidem haud intelligo quo nos pacto Deum ab iniusticia vindicaturi sumus, nisi ea mundi καθάρματα quorum atrocia scelera passim in omnium historiarum libris celebrantur: parentum dico, fratrum sororumq; carnifices, pietatis & iusticiæ osores, Dei hostes, & multo madidos piorum sanguine Tyrannos, impunitorum aliquando scelerum pœnas luant. quoniam enim natura duce intelligimus nihil à Deo alienius quàm impunitam admittere iniusticiam: nostræ quoq; rationis lumine facilè perspicimus necessariò requirere iusticiam eius vt aliquando de factis enormibus generali quodam iudicio statuatur.

Ac vt propius ad rem veniamus, In sacris etiam libris quorum indubitata fides est, promittit qui mentiri nescit Deus, sibi fideliter militantibus, abolitionem Regni Sathanici, ac victoriam & triumphum de hostibus Diabolo, Peccato & morte. Quod vero ad ea est, si animum in omnes mundi angulos circumferimus, ac diligenter singula lustramus, deprehendimus non modo non abolitum regnum Aduersarium, sed & suos habere maximos accessus & regno Dei potenter adhuc aduersari. Mundi enim Principatu, qui prostrato homine in suam potestatem semel venit, studiosè Sathan vtitur, aërem turbat & inficit, terram concutit: aquas maris ciet & prouocat: incredulorum mentes excæcat, occupat, excitat & impellit, vt filijs Dei noceat, & regnum

Christi, à quo periculum esse suo imperio intelligit, conturbet & minuat. Neq; enim infœliciter ipsi hactenus hæc Martis alea cecidit, cùm sui Imperij fines ita dilatârit & promouerit, vt eius respectu pusillus Ecclesia Christi grex sit. Ac ne ipse quidem etsi stationem suam tueatur, in hac vita triumphum ab hostibus reportat. Experiuntur enim omnes sancti (vt primum de spiritualibus dicamus) quàm infœliciter sæpe cum peccato pugnent, quàm vincantur & cadant sæpe. Vt necesse sit cum Apostolo exclamare Miser Ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius. Tum verò si corporalia respexeris: Deum immortalem quàm infinitis calamitatibus & miserijs Ecclesia in hac vita obruitur & penè opprimitur. Remittamus animos ad rerum vsq; initia,

quot

quot & quàm funestos in omnibus mundi ætatibus innocentißimorum hominum rogos videmus: quàm largos piorum sanguine manantes fluuios: Econtra vero rerum potiri, florere summis honoribus & opibus sceleratißimos Nerones, Maximinos, Maxentios et monstra similia qui sanctos Dei dilaniant.

Cum itaq; Christus quod ad membra attinet, nondum plenè vicerit, nec penitus aboleuerit regnum Diaboli: necesse est aliquando prorsus abolitum iri potestatem eius: sumi de hostibus Dei finale supplicium: & militantem in terris Ecclesiam plenè deuictis hostibus gloriosum cum Rege Christo triumphum agere. Id vero cum ob infirmitatem naturæ nostræ & inhærentem viciosæ originis labem, fieri in hac vita minimè posse, intelli-

intelligimus omnes qui hanc carnem gestamus: consequens erit aliam necessariò expectandam restare vitam, in qua renouanda erit natura nostra, liberandaq́; prorsus ab istis peccati & mortis stimulis, qui nos in hac mortalitate è gradu perfectionis sæpe deijciunt & conculcant. Vt non solus Serpens, sed & peccatum, & cum peccato mors nostris pedibus subijciantur. Impij vero, quoniam & ipsi hostes Dei sunt, qui ad libidinem principis sui Diaboli, in sanctos Dei omne crudelitatis genus exercuere: omnibus querelis & accusationibus piorum ad tribunal Dei sunt responsuri. Cum enim omnem vltionem Deo pij semper reliquerint impiorumq́; seuitia & tyrannide oppressi ad iudicium Dei prouocauerint: sicuti testatur ad Cain Dominus, sanguis, inquiens, fratris

tui

tui Abel clamat de terra ad me. Et in Apocalypsi dicitur: vsq; quo Domine, qui sanctus & verax es, non vindicas, & iudicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra: Deus sua motus veritate & iusticia, de relatis ad se inde vsq; ab orbe condito, piorum impiorumq; controuersijs, die à se constituto est iudicaturus, iuxta promissionem: An non faciet Deus vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte.

Et enim vt huius iudicij seueritatem & iram suam aduersus peccatum, mundo testatiorem faceret: subinde in genere humano atrocibus pœnis & supplicijs in scelera ita animaduertit, vt diuinitùs eas venisse pœnas mundus liquidò cognouerit. Sunt eius rei Exempla, Conflagratio Sodomorum, multarumq; gentium

cuersio

euerſiones & vniuerſale Noe diluuium, quæ nos euidentiſsimè conuincunt, Deum haud dubiè omnium Impiorum ſcelera puniturum eſſe. Quapropter ſi qui adhuc de futuro poſt hanc mortalitatem Dei iudicio dubitant, eos ita planè deſipere manifeſtum eſt: vt Deo omnem iuſticiam & veritatem detrahant. Quod quid aliud eſt, quàm negare quod aliàs inter omnes omnium gentium conſtat, omniumq́ mentibus innatum & inſculptum eſt eſſe Deum: quæ inſania quas miſerias & calamitates æternum ſit allatura niſi reſipiſcant, communi opinione citius, in triſtiſsimis gehennæ cruciatibus experientur.

Reſtat nunc, vt, quoniam de venturo aliquando generali Dei iudicio, neminem, qui ſanæ mentis ſit am-

bigere posse demonstrauimus, quis & qualis eiusdem iudicij dies erit consideremus. Etsi autem de hoc paulò obscuriùs in veteri quàm nouo testamento concionentur sancti Dei homines, perspicuè tamen declarant eo die in summa gloria & maiestate apparitum esse Dominum vt iudicet orbem vniuersum, resuscitatis omnium mortuorum corporibus, & facta innouatione huius creaturæ. Vt tum hostes suos diabolos & homines finali supplicio afficiat conclusos æterno mortis carcere: pios vero beata donet immortalitate. Ideo enim vocat Ioel diem Domini Magnũ et tremendum, quòd eo sit Dominus tanta maiestate apparaturus vt ad eius conspectum contremiscat tota rerum natura: & quòd omnes controuersiæ piorum cum impijs, quæ particularibus iudicijs in hoc mũdo

do non fuerint iudicatæ, hoc magno & generali iudicio ſint dirimendæ, cum ad tribunal Dei ſiſtantur omnes qui ab initio conditionis rerum nati ſunt homines: iuxta dicta: Ecce Ego aperiam tumulos veſtros & educam vos de ſepulchris veſtris Eze: 17. Et Iſaie 46. Viuent mortui tui interfecti mei reſurgent. Item alibi: Reuelabit terra ſanguinem ſuum & non operiet vltra interfectos ſuos. Quin & apertiſsimè teſtatur Iob: 19. eadem corpora quæ hic geſtamus ſed clarificata recepturos eſſe nos. Ita enim ait: Scio quòd redemptor meus viuit, & in nouiſsimo dic de terra ſurrecturus ſum & rurſus circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum, quem viſurus ſum Ego ipſe, & oculi mei conſpecturi ſunt & non alius. Tū inquit Iſaias, omnino deuorabitur

C 2 mors

mors & absterget Dominus Deus omnem lachrimam ab omni facie & opprobrium populi sui auferet de vniuersa terra. Et cap: 65. Ecce Ego creo cœlum nouum & terram nouam, & non erunt in memoria priora & non ascendent super cor, sed gaudebitis & exultabitis in sempiternum cum his quæ creo. De impijs autem alibi dicit: Congregabuntur congregatione vnius fascis in lacum & claudentur ibi in carcere. Et rursus: Videbunt cadauera virorum qui præuaricati sunt in me: vermis eorum non morietur & ignis eorũ non extinguetur.

His & similibus dictis si adhibebimus descriptionem iudicij, quam ipse filius Dei futurus iudex Matth: 25. oculis contemplandam, animisq́ christianis sæpe meditandam subijcit:

cum

cum ſplendida illa propugnatione huius articuli, quam 1 Cor: 15. Toti poſteritati reliquit Apoſtolus: patebit quòd extremi iudicij dies ſit, tempus quod arcano Dei conſilio conſtitutum eſt, vt eo filius Dei in aſſumpta humani generis maſſa reſurrectione clarificata, appareat inenarrabili maieſtate & gloria in nubibus cum innumerabili exercitu cœleſti: facturus finem vitæ mortalis ac innouationem huius vniuerſæ creaturæ: & ad tribunal ſuum in nubibus conuocatos innouatis corporibus omnes viuos & mortuos pios & impios, ſecundum ſua quemq; opera iudicaturus.

Ex hac deſcriptione vt nobis res fiat illuſtrior, commodum fuerit obſeruare, Primò futuram huius vniuerſitatis rerum omnium mutationem:

Deinde personam iudicis: Tum iudicandos: postremò formam, sententiam & executionem iudicij.

Ac primum quidem constat parentes nostros primæuo lapsu, non modo totam posteritatem contagiosa labe corrupisse, contaminasse, & æternæ morti & maledictioni subiecisse: verum etiam hanc venustißimè extructam domum quam inhabitarunt, mundi Machinam (sicuti solent parietes & conclauia leprosorum, fætorem quendam venenatum concipere) fœtidißimis sui morbi contagijs ita polluisse, vt Deo quodammodo sit reddita inuisa & maledictioni diuinæ subiecta iuxta dictum gene: 3. Maledicta terra propter te. Sed & hæc mundi sordities quotidianis inhabitãtium diabolorũ et impiorum hominum

sceleribus incrementũ accipit, cum res à Deo in suam gloriam & Ecclesiæ vsum potißimum conditas, fœdis abusibus contaminent. Vt igitur originali suæ integritati hæc rerum vniuersitas restituatur, igne excoquenda & resoluenda est in aduentu Domini. Vt ait Isaias 66. Ecce Dominus in igne veniet & quasi turbo quadrigæ eius: vt reddat in indignatione furorem suum, & increpationem suam in flamma ignis. Quia in igne Dominus iudicabit. Et 2. Pet: 3. Adueniet dies Domini vt fur, in quo cœli magno impetu transient: elementa vero calore soluentur: terra autem & quæ in ipsa sunt opera exurentur. Et enim cùm in sacris literis non parum commendet Dominus eiusmodi Magistratus Zelum & diligentiam, qui ne vlla esset commissi sceleris memo-

ria, etiam loca Impiornm ſcelere, contaminata euerterit: reprehendat autem eorum negligentiam, qui etſi pio quidem ſtudio impios cultus è medio ſuſtulerint, aras tamen, lucos & excelſa impijs fœdata vſibus ad extrema vſq; rudera non fuerant demoliti: non obſcurè ſignificatur, poſtulare iuſticiam immenſæ iræ diuinæ vt omnis omnino peccati memoria ſuo tempore deleatur. Eius iræ cum publicum teſtimonium eſſe velit hoc vniuerſale iudicium in fine mundi, non modò Diabolos ἀσπόνδους ἔχθρους, & homines cum contemptu ſui in peccatis perſeuerantes ſine pœnitentia, præcipitabit in æternos cruciatus: Sed & totum hoc mundi Theatrum cuius princeps per peccatum Diabolus eſt factus, omnino demoliturus & renouaturus eſt, vt palàm tota creatura rationalis videat

& cog-

& cognoſcat tantam eſſe iram & odi-
um Dei aduerſus peccatum, vt &
hanc ſapientiſsimè à ſe extructam v-
niuerſitatis domum, quæ locum pec-
cato conceſſit, velit prorſus euertere
ne vllum vſpiam extet peccati veſti-
gium, atq; ita denuò temporis breui
momento innouare, vt ſuæ tantum
gloriæ et Electorum gaudijs deinceps
ſeruiat. Illud tempus, quoniam præ-
ſentis rerum ſtatus immutationem ha-
beat: nec vlla amplius Diabolo graſ-
ſandi licentia in aëre, aqua, terra: nec
ſuus hominibus, huius mundi vſus erit
reſolutis purgatiſq; igne elementis &
exuſtis omnibus quæ ſagacitate hu-
mana inuenta extructaq; ſunt opera
& ædificia: diei nouiſsimi & finis
mundi nomine ſolet vſurpari. Sed
cum eodem ſimul tempore, omnes ho-
mines viui & mortui pij & impij ad

iudicium Dei voce angelica citati, compArituri ſunt: dictæq; ſententiæ vtrinq; in æternum ſine appellatione acquieſcendum erit: Extremum & vniuerſale iudicium appellatur.

Huic præſidebit iudex, Redē-ptor noſter Ieſus ille crucifixus qui dicitur Chriſtus, filius Dei vnigenitus, viſibiliter apparitur in nubibus, eā indutus formam, quam ſibi indiuidua ſocietate perſonali coniunxit, aſſumptam in vtero Mariæ virginis: Teſte angelo Domini Acto: 1. Sic veniet quemadmodum vidiſtis eum euntem in cœlum. Et Matth: 24. Videbunt filium hominis venientem in nubibus cum virtute multa & maieſtate. Filium, inquit, hominis vt oſtendat ſe in vera humanitate quam ſibi vnione hypoſtatica aduniuit apparíturum. Nā

& ideo

& ideo præcipuè filio tr buitur iudicandi potestas (etsi patris quoq; & spiritus sancti id munus sit) quòd is solus, ut persona inenarrabili Trinitatis consilio semper ad Ecclesiam missa, die illo in assumpta serui forma, oculis piorum & impiorum manifestus & conspicuus erit in iudicio. Tum etiam quòd pater æternus, filium qui immensa Charitate in nostram carnem se humiliatum infra angelos demisit, glorificare velit & extollere supra omnes creaturas. Vt quemadmodum multis miraculis humanam maiestatem excedentibus, in mundo versatus deitatis existimationem meruerit: Ita hac solenni die, coram omnibus angelis & hominibus bonis & malis, vniuersalis resuscitationis mortuorum miraculo, & maiestate iudicij super omnem carnem (quæ omnibus

creaturis

creaturis longè est excellentior) se patr parem gloria maiestate & potentia declaret. Iohan. 5. Pater omne iudicium dedit filio vt omnes honorificent filium sicut honorificant patrem.

Huc etiam accedit, quòd cum filius æternus admirando Decreto, ideo in mundum missus humanam naturam assumpserit, vt omnibus qui in genere humano eum receperint, restituat amissam beatæ immortalitatis hereditatem & viam in cœlum patefaciat errantibus: nec vero alia ratione vlla, quàm si oblatum in carne filium suum amplexi fuerint, velit Deus vlli mortalium suam sapientiam, leticiam iusticiam & salutem æternam cõmunicare: congruit vt filius Dei homo factus, & propter hominem cum hominibus conuersatus, coram patre cœlesti

cœleſti & omnibus angelis ſuo iudicio declaret, à quibus ſit vel non ſit receptus. Quoniam vero ipſi poteſtas, honor & regnum à patre data ſint: Et is dies vltionis erit & iuſti iudicij, quo acceptam à Diabolis & impijs hominibus omnem contumeliam & iniuriam ſuo electorumq́ ſuorum nomine egregiè ſit vindicaturus, vt planè deuictis deturbatiſq́ in gehennam omnibus inimicis, Eccleſiam ſuam in promiſſam regni cœleſtis hereditatem introducat: appariturus certè erit vt Regem regum & Dominum dominantum triumphantem ſuper hoſtes decet, inenarrabili maieſtate & gloria, Iudex tremendus vniuerſæ creaturæ, comitatus mille miniſtrantium ſibi angelorum millibus. Sicuti teſtatur ipſe Dominus Matt: 24. Ac licet corpus quidem humanũ pro nobis aſſumptum

tum

tum ita habeat clarificatum, vt Solis lumine longè sit illustrius: piè tamen credimus, eum in iudicio cùm ex corporis humani forma, tùm etiam ex maiestate iudicij agnitum iri ab vniuersis hominibus bonis et malis, ex omnibus vndiq; mundi angulis ad iudicium conuocandis. *Apoca:* 1. *Videbit eum omnis oculus, etiàm illi qui eum compunxerunt.* Eorum nunc conditiones, cum vtriq; sint qui à Domino euocantur iudicandi: porrò nobis considerandæ veniunt.

Testantur multa dicta Christi & Apostolorum, (vt supra ostendimus) singulos homines, qui ab initio creaturæ vnquam fuerunt mortuos in vitam reuocatum iri in glorioso aduentu Domini: viuentes autem vniuersos ad momentum oculi transmu-

tandos esse, vt simul omnes viui & mortui clarificatis corporibus iudicio filij Dei sistantur Iohan: 5. Omnes qui in monumentis sunt audient vocem eius, & procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ, qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicij Matt: 25. Et congregabuntur ante eum omnes gentes. Et Roma: 14. Omnes stabimus ante tribunal Christi. Item vnusquisq; nostrum pro se rationem reddet Deo. 1. Cor. 15. Omnes quidem non dormiemus, sed omnes immutabimur in momento, in ictu oculi. 2 Cor: 5. Omnes nos manifestari oportet coram tribunali Christi, vt reportet vnusquisq; ea quæ gessit in corpore. Nihil enim quicquàm impedit quo minus animabus nostris eadem corpora restituantur, quòd multorum membra partim in pulueres re-

soluta

soluta sint: partim vero in auras & elementa vel quoscunq; halitus transierint: siquidem eadem potentia, qua sunt ex nihilo condita, facilius futura rursus sunt, quod pridem erant, quàm facta olim sunt, quod non fuerant. Id vero quo fiat modo inquirere, humanæ curiositatis stulticia est, cum ne quidem, vt inquit Apostolus, nobis alioquin familiarißima intelligamus quo pacto grana quæ seminamus, in terra morientia & omnino putrescentia, exurgant in culmos admirabili quadam venustate decoros.

Itaq; sufficit hoc tantum cognoscere, quòd quæ simili ratione in terrã disseminantur mortalia piorum & impiorum corpora, ad imperium eius qui ea ex nihilo condidit, prouenient incorruptibilia in die Domini, donata

nouis

nouis proprietatibus, vt eadem quæ fuit in hac vita corporis materia corruptioni subiecta, deinceps futura sit immortalis, sine omni vsu functionum potentiæ nutritiuæ. quo fiet, vt vtriq; nouo prorsus modo viuant, licet multa varietate dissimiles. Sicut enim in iudicijs litigantes esse solent diuersarum partium, ita hîc quoq; iudicandorum alij bonam, alij malam causam habent: vnde boni & mali iusti & iniusti; pij & impij denominantur. Ex hac varietate causæ & id efficitur, vt in futurum Iudicem & iudicium diuersimodè afficiantur. Illi enim etsi in longè maioribus Domini rationibus sint, quàm suæ suppetant facultates, ac insuper solutioni aut pœnis æternis per Chirographum obligentur: gratiam tamen & misericordiam, remissionem debiti & deletionem

Chirographi per filium Dei, quem vera viuaq; fiducia piè semper sollicitauerunt ad intercessionem, apud Deum impetrauere. cumq; sibi Deum propitium esse intelligant, & iudicem filium Dei clementissimum sibi patronum venerentur & ament: alacres ad iudicium prodeunt & desideratissimo suarum afflictionum & iniuriarum vindici Christo Domino, incredibili gaudio occurrunt. At verò impij vbi conspexerint quem compunxerunt filium Dei, quem in hunc mundum missum vniuersi generis nostri Redemptorem, contemptum, neglectum & spretum contumelijs affecerunt: apparere inenarrabili maiestate in nubibus: apertisq; suarum conscientiarum libris, occurrerit memoria infinitorum scelerum, quorum sibi reddenda ratio est in conspectu Dei & totius creaturæ:

ræ: abhorrebunt à conspectu eius quem sciunt seuerissimum sine omni misericordia sibi fore iudicem, cum horrore & fremitu maximo accessuri ad iudicium quod intelligunt à se æternas scelerum pœnas expetere.

Sed & dubium mihi non est, pios ab impijs, sicuti causa & animis, ita qualitate quoq; resuscitatorum corporum maximè variaturos esse. Nam etsi impij immortalia quidem & incorruptibilia eadem sua corpora induant, vt deinceps spirituali vita viuant: futura tamen ea sunt passionibus obnoxia, vt non sola anima sed & corpora, prout diuina requirit iusticia, æternis cruciatibus affligantur. Carebunt autem luce, splendore & gloria, cum sint vasa iræ quæ Spiritu Dei & propterea omni luce destituuntur. Cum eti-

am expreſſè Paulus affirmet, vt ſtellæ ſtellis ſplendore luminis, ita ipſorum etiam electorum inter ſe corpora alia alijs in reſurrectione anteceſſura eſſe: quis non intelligit, quid inter pios & impios differet corporibus? Enimuero cum hi filij tenebrarum ſint, corpore ſimul et anima Deo daturi æternas ſcelerum pœnas: certè infœlicitatis ſuæ ſigna, vt in anima, ita corpore quoq́; geſtaturos eſſe, vero ſimillimum eſt: nec aliter ab illis quàm tenebras à luce diſcretum iri. Quemadmodum igitur Impiorum anima rationalis, ſenſus & appetitus omnes carebunt gloria Dei, & æternis agitabuntur doloribus: ita corpora ſuo modo perpetuis cruciatibus obiecta, huic triſtiſsimo ſtatui congruentes conditiones habebunt. Iuſti autem, inquit Dominus, fulgebunt ſicut Sol in re-

gno

gno patris eorum. Et Danielis 12. dicitur: Induſtrij fulgebunt quaſi ſplendor cœli, & qui multos iuſticiam docuerint, ſicut ſtellæ ſemper lucentes. Nam cum inexhauſta Dei bonitate, hæc noſtra natura renouata, inhabitata fuerit à Spiritu ſancto, futurum erit vt non modò actiones omnes animæ rationalis admiranda luce ſint illuſtres: ſed & maſſa corporum noſtrorum incredibili claritate lucebit, accenſa Spiritu Chriſti, & ſimilis facta glorioſo corpori eius.

Sed hæc de iudicandis: videamus nunc proceſſum iudicij. Etſi autem non imaginandæ nobis hic ſint viciſsitudines accuſationum, defenſionum, replicationum, duplicationum, vel ſimiles humanorum iudiciorum turbæ: cum tamen ordinis author De-

 us ſit,

us ſit, conſentaneum etiam eſt, in hoc
diuino conſiſtorio nihil inordinatè cō-
miſſum iri. Purgato enim per ignem
mundo, vti diximus, in nubibus ineſ-
fabili maieſtate conſpicuus verus De-
us & homo Ieſus Chriſtus, comitatus
innumerabili militiæ cœleſtis exerci-
tu, hunc ſui iudicij ſeruabit ordinem:
vt cum conſederit in ſolio gloriæ ſuæ:
Primum omnium, conuocabit magnæ
illius vocis & turbæ ſonitu, omnes
viuos & mortuos miniſterio ſibi ſer-
uientium angelorum. Deinde, quo-
niam hactenus non ſine magno piorum
onere, vtraq; pars permiſta fuit, ſcele-
ratos à Sanctis ſeparabit, vtq; eo illu-
ſtriore diſcrimine internoſcantur ab
omnibus, hos à dextris, illos à ſini-
ſtris ſibi conſtituit. Tum demum ſuo,
adhuc nobis incognito modo, ante pro-
nunciationem ſententiæ iudicij, cogno-

ſcendæ

ſcendæ cuiusq; rationes erunt, inſpe-
ctis conſcientiarum libellis. quos quo-
niam expeditis rationibus, ſanguine
filij Dei notatos & obductos ſancti
habeant, abſoluuntur: impœnitentes
vero neceſſe habent de toto vitæ ſuæ
genere, factis, dictis, cogitatis, ade-
oq; de omni ocioſo ſuo verbo rationem
reddere. Matt: 25. Cum venerit fi-
lius hominis in maieſtate ſua & om-
nes angeli cum eo, tunc ſedebit ſuper
ſedem Maieſtatis ſuæ, & congrega-
buntur ante eum omnes gentes & ſe-
parabit eos ab inuicem, ſicut paſtor ſe-
gregat oues ab hœdis. Et ſtatuet oues
à Dextris ſuis hœdos autem à ſini-
ſtris. Item mittet angelos ſuos cum
tuba & voce magna, Et 1. Teſſal:
4. Ipſe Dominus in iuſſu & voce
Archangeli, & in tuba Dei deſcendet
de cœlo. Apoca: 20. Vidi Thro-

num magnum candidum & sedentem super eum à cuius conspectu fugit terra & cœlum, & locus non est inuentus ab eis. Et vidi mortuos magnos & pusillos stantes in conspectu throni & libri aperti sunt: & alius liber apertus est qui est vitæ: & iudicati sunt mortui ex his quæ scripta erant in libris secundum opera ipsorum.

Hæc iudicij Spiritualis forma, quæ quidem verbis humano captui subiectis describitur, in summam bonitatis & iusticiæ Diuinæ admirationem nos deducit. Impiam enim illam & sceleratam hominum colluuiem, qui nomen suum affecerunt ignominia, & missum sibi Redemptorem filium, contaminati multis sceleribus, spreuerunt: Deus inaudita causa meritissimò deijceret in stagnum æterni ignis. Quia tamen

tamẽ non minor ipsi suæ iusticiæ quàm misericordiæ declarandæ cura est, admittit eos ad colloquium & ad dicendam causam solenniter vocat, vt & ipsi hoc manifesto Die, vt eum petrus vocat, in conspectu vniuersæ creaturæ, suarum conscientiarum testimonio manifestè conuicti, fateantur se sola sua culpa damnari à Deo, & publicè innotescat omnibus angelis & hominibus, quàm procul absit Dominus ab omni causa condemnationis impiorũ. Id enim est quod dicitur, libros, conscentiarum puta, esse apertos, & iudicatos esse mortuos ex his quæ scripta erant in libris secundum opera eorũ, quòd tum apertè intellecturi sint, non se fatali aliqua necessitate, sed sola malitia, qua missum saluatorem non receperunt, ad interitum detrudi. quæ etiam vnica condemnationis cau-

ſa impijs à iudice obijcitur, vbi inquit, Diſcedite maledicti in ignem æternũ, quia non recepiſtis me.

Quod vero addat Apocalipſis, eos in ſtagnum ignis miſſos eſſe, qui ſcripti non fuerant in libro vitæ, nulla poteſt ratione intelligi, quaſi fatales libellos Deus ab æterno condiderit, in quibus alios vitæ, quantumcunq; peccent, alios verò morti æternæ deſtinet, quo ſe cunq; vertant: cum id iuſticiæ & miſericordiæ diuinæ ex diametro aduerſetur, vt poſtea copioſius: ſed hi in gehennam ignis miſſi ſignificantur, qui in catalogo filiorum Dei non ſunt reperti. In eo autem ſola eorum reperiuntur nomina, qui Chriſtum vera fide amplectuntur, iuxta dictum: quotquot receperunt eum dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. De-

lentur

lentur ergò qui ſpreto neglecto ve hoc vitæ & ſalutis medio, ante conſtitutionem mundi à Deo poſito Ieſu Chriſto, in peccatis perſeuerant, vt Iohan: 3. Qui non credit iam iudicatus eſt, quia non credidit in nomen vnigeniti filij Dei. Apo: 21. non intrabit in cœleſtem Ieruſalem, niſi qui ſcripti ſunt in libro vitæ agni. Et Deut: 32. Qui peccauerit mihi, delebo eum de libro meo.

Ex quibus efficitur, in gehennam ſolos mitti illos qui in Chriſtum non credunt, nec aliud eſſe quod inquit Apocalip: eos in ſtagnum ignis miſſos, qui ſcripti non fuerant in libro vitæ, quàm ſi diceret eos qui Chriſtum non receperunt, ſicuti effectum pro Cauſa nominari vſitatum eſt.

Cum itaq; Impij ſuæ ſibi condemnationis cauſa, diuinã miſericordiam

ſua

sua sponte reiecerint: postulat iusticia Dei vt sine misericordia ad exactissimas rationes redigantur, nec vlla inueniant κρεσφύγετα quin etiam omnium ociosorum suorum verborum rationem sint reddituri, hoc est, Deo pœnas soluturi, etiam pro minimis delictis, postquàm separati fuerint ab omni consuetudine Dei, Angelorum & piorum hominum. Hæc impijs ventura calamitas significatur cum à iustis separantur in iudicio, & à sinistris constituuntur: sicuti pijs sua fœlicitas quòd prauorum liberati consortio ad Dextram clementiæ Diuinæ collocentur. Audiamus enim Definitiuam Iudicij sententiam.

Tunc dicet Rex his qui à Dextris eius erunt: Venite Benedicti patris mei, possidete paratum vobis

regnum

regnum à constitutione mundi. Esuriui enim & dedistis mihi manducare: sitiui & dedistis mihi bibere: hospes eram, & collegistis me: nudus, & operuistis me: infirmus, & visitastis me: in carcere eram, & venistis ad me. Tunc respondebunt ei iusti, dicentes: Domine, quando te vidimus esurientem, & pauimus? sitientem & dedimus tibi potum? &c. Et respondens Rex Dicet illis: Amen dico vobis, quod fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Tunc dicet & his qui à sinistris erunt: Discedite à me Maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & angelis eius. Esuriui enim & non dedistis &c. Hæc est sententia iudicij desumpta ex Euangelio filij Dei, in quo dicitur hæc esse voluntas patris vt qui videt filium & credit in eum

habeat vitam æternam. Item. Sic Deus dilexit mundum vt filium suum vnigenitum daret: vt omnis qui credit in eum non pereat sed habeat vitam æternam. Qui verò non credit iam condemnatus est, quia non credidit in nomen vnigeniti filij Dei. Cum enim admiranda bonitate Deus ante fundationem mundi, humano generi vitam beatamq; immortalitatem decreuerit, lapsumq; illusionibus Sathanæ, mediante filio satisfactionem offerente, vniuersum receperit in gratiam, ea lege si mediatorem filium vera fide amplecteretur: eiq; totum suæ redemptionis meritum ferret acceptum: iustißimo iure reijciuntur in condemnationem diabolo paratam, quicunq; in genere humano tantam gratiam non recipiunt.

Absurdum autem est quod hinc

ratioci-

ratiocinantur papistæ, operibus mereri nos vitam æternam, quia dicitur Dominus iudicare ex operibus, & tribuere cuiq; secundum opera sua: cum apertè testetur Iudex, regnum cœlorum pijs inde vsq; à conditione creaturarum paratum esse, antequam in hanc lucem emitterentur, vel operari bonum possent. Neq; enim disputatur hoc loco de modo vel causa iustificationis: sed tantùm, vt in publicis iudicijs non rarò fieri solet, ex consequentibus ostendit Dominus Antecedens, ex operibus fidem. quæ cum ocultus cordis motus sit, qui ab hominibus (nisi à consequentibus) agnosci dijudicarivè non possit: necesse est hoc publico congressu & controuersia piorum & Impiorum, ex operibus, vt testimonijs in oculos vtrorumq; incurrentibus, de illa iudicium fieri. Monstratis igitur

operibus

operibus declarat Dominus qui se receperint, tribuitque honestè factis, pietatis mercedem, propter promissionem in Mediatore factam. Alioquin enim statuere nos ex opere operato, ut loquuntur, iusticiam & vitam æternam mereri, quòd Christum recipiamus: perinde est, quomodo diceres mendicum eleemosinas gratuitò oblatas ideo mereri, quòd eas libens protensa manu acciperet. Ut autem ad veræ pietatis officia & beneficentiæ studium nos vehementer extimularet Dominus: sibi accepta fert, quæcunque in minimos suos fratres (eo enim nomine dignatur omnes qui se receperunt) à nobis profecta fuerint charitatis opera, eaque amplissimis præmiis in hac & æterna vita abundè remuneraturum pollicetur. Intelligi tamen necesse est, vitam æternam principali-

ter

ter propter Mediatorem filium gra-
tis dari credentibus, iuxta decretum
æterni patris, quo voluit non aliter ni-
si in filio & per filium, lapsum genus
nostrum in vitam beatam restitui.
Quo modo & hîc filius Dei iudex vi-
uorum & mortuorum, omnes qui se
receperunt pronunciat ex decreto Dei
heredes regni cœlestis, hac dulcissima
voce, VENITE BENEDICTI
PATRIS MEI. At qui tenebras
magis quàm lucem dilexerunt, nec
eum qui in mundum venit, vt seruaret
quod perierat, sunt amplexi: æternæ
morti & maledictioni adiudicantur,
audientes horrendam vocem: DIS-
CEDITE MALEDICTI
IN IGNEM ÆTERNVM.

Hac sententia super vtrosq; vo-
cali, sine dubio, voce filij Dei prola-

ta: productisq́ in medium testimonijs, vtriusq́ partis scilicet operibus. Sequitur executio iudicij sine omni impedimento. Vt enim iusti ex misericordia Dei propter filium, quem fide fuerant amplexi, recipientur in æternam beatam immortalitatem: ita iniusti ex seueritate iusti iudicij diuini, quæ tum sine misericordia exercebitur, in æternos inferni cruciatus abijcientur. Nec vlla proderit neglectæ & spretæ in hac vita, misericordiæ imploratio, cum ea penitus occlusa sit suis contemptoribus, nec vlla vspiam patebunt effugia, contra hoc immutabile Dei Decretum, quo conclusit sub maledictionem æterni ignis, quicunq́ filium suum in hac vita recipere noluerunt: quin iudicantis Domini Imperium & sententiam exequentur mille milia beatorum angelorum, qui cooperante

virtute

virtute omnipotentiæ diuinæ, præcipitabunt Diabolum cum omnibus angelis suis & hominibus impijs, in stagnum ignis & sulphuris, vbi cruciabuntur die ac nocte in sæcula sæculorum.

Proximum est, vt cur quibusq́ terrori vel consolationi dies illa sit, porrò dicamus. Primum autem cum vltionis & iræ diem hunc esse scriptura doceat, quo Deus in vniuersos hostes & inimicos suos constrictos æterno mortis carcere, omnem iram suam sese vindicaturus effundet: manifestum est, Diabolis aduentum huius diei terrorem & ingentem formidinem incutere. qui licet horribilibus quidem pœnis nunc afficiantur, dum extremo Dei odio ardentes sentiant horrendam & inenarrabilem iram super se manentem: præfinitio tamen

tempore à Deo, longè maiores cruciatus sustinebunt, conclusi in Camino æterni ignis, ex quo non licebit vltra (vt ante) grassatum euagari. Id cum exactè intelligant (quemadmodum Matt: & Lucæ 8 apparet, vbi Dominum rogant ne se torqueat ante tempus) tantò maioribus agitantur horroribus & furijs, quantò sentiunt hunc diem propius accedere.

Sed quemadmodum principi tenebrarum: ita omnibus etiam, qui eius suasu impulsu ve in tenebris versantur, hoc est, Impijs hominibus dies formidabilis & tremendus est. Si enim luci tenebræ sint inimicæ, in tenebris autem sint, vt reuera sunt, qui lucem veram Iesum Christum non habent: dubium nemini esse potest, inimicos Deo esse illos, quicunq; à filio Dei

Dei vera luce, quæ fide sola compre-
henditur, non illuminantur: sed in o-
peribus tenebrarum, hoc est, in pecca-
tis sine pœnitentia viuunt. Inimici er-
gò cum sint, formidandum ipsis eò ma-
gis est, quò sibi potentiorem inimicum
Deum & maiora esse pericula intelli-
gant. Ac potentia quidem Dei om-
nibus angelis et hominibus notior est,
quàm quæ nostram orationem deside-
ret. Pericula autem, cum carnalem
cæcitatem fugiant: & versutia Sa-
thanæ ab earum cogitatione humanas
mentes abducat, vt secum pereant: vi-
dentur sermone paulò longiore decla-
randa esse. In illis verò non exiguum
est, quod incertitudo aduentus diei ad-
ducit, singulis momentis metuendum
esse ne inopinatò obruãtur in peccatis,
& à misericordia Dei, quæ nunc qui-
dem in hac vita omnibus pœniteti-

bus obuia est, secludantur die & hora qua nesciunt. Sicuti futurum comminatur scriptura, vt repentino inexpectatoq; nouissimi diei aduentu circumueniantur impij. Ac licet moram quidem aliquantulam & tardationem diei fortasse sperare audeant, securitatem tamen à iudicio excæcationis, quo inueteratos peccatores pleruncq; punire solet Dominus, sibi polliceri minimè possunt, quod quibus contigerit ipsum certissimi interitus prænuntium est. Quo fit vt nullo die, nullo deniq; ac ne quidem minimo temporis momento tuti esse possunt, quin sui interitus metu turbari necesse habeant. Longè autem maxima sunt, ipsi etiam Diabolo horrendissima, quæ secum dies ipsa inducit pericula, finem omnis beatitudinis, iram Dei, & mortis æternæ cruciatus. Quod si enim sordida huius

ius

ius vitæ voluptas, rerum humanarum affluentia, celebritas nominis, honor, gloria, amici, bona valetudo, & quæcunque sunt eiusmodi quæ summæ beatitudinis loco mundus habet, inclementi aliquo casu ablata, impiorum animos ita afficiunt, frangunt & excruciant, vt acerbissimos potius mortis dolores malint degustare quàm momentaneæ huius fœlicitatis iacturam facere: quid futurum existimabis cum non modo his omnibus sibi preciosissimis, (nec tamen dignis vt cum veræ beatitudinis vmbra conferantur) sed & omni corporali & spirituali luce, beatorum colloquijs, sapientia, iusticia, leticia, remissione peccatorum, cognitione Dei, adeoque gratissimo Dei conspectu æternum priuati, mancipentur æternis tenebris? Næ illa sola infœlicitas impiorum animos ita excarnificabit,

vt malint non nati esse homines. Taceo interim quàm graue sit onus & inenarrabile supplicium ira Dei, vt & eius horror innocentissimo filio Dei, sanguineas guttas expresserit, cum sese pro humano genere satisfactionẽ offerret. Et quanquàm multæ tristissimæ calamitates in genere nostro de magnitudine iræ Diuinæ seuerè nos admoneant, & haud obscurè testentur multò esse maiorem aduersus peccata, quàm vt vlla creatura satis intelligere, nedum verbis exprimere possit: illustrius tamen inenarrabilis iræ Dei testimonium est filius Dei, luctans sub hoc grauissimo pondere, quo & ita premitur, vt hanc tristissimam vocem ædat. Deus meus Deus meus vt quid me dereliquisti. Eò si conspectus iræ Dei redegit filium Deo charissimum aliena delicta persoluentẽ: Deus bone,

quàm

quàm ingentes adeoq; intolerabiles cruciatus & dolores sentient in die iræ, qui in peccatis nati, cum contemptu Dei in ijsdem viuunt sine pœnitentia.

His alioqui horrendißimis malis accedunt intensißimœ pœnæ infernales corpore & anima persoluendæ. quæ vt extrema esse calamitas significarentur, Mortis æternæ nomine sunt appellatæ. Siquidem & omni momento moriendum est impijs. Etsi autem de loco cruciatuũ infernalium, in qua videlicet rerum parte sit, disputandum prolixius non erit, quòd scripturæ testimonijs non adeò certificemur, & cum Augustino iudicem melius esse, dubitare de occultis quàm litigare de incertis: dubium tamen esse non potest, certum aliquem, vbicunq; is sit,

is sit, à Deo paratum esse locum, in quo cum Diabolis impij homines æternæ maledictionis igne torrebuntur. frustra enim est, (vt alia præteream) quod Lucæ 8 dicũtur Diaboli rogare Christum, ne se ante tempus, id est, ante diem generali Dei iudicio deputatum, mittat in abyssum cruciatuum, nisi certus aliquis Damnatorum pœnis destinatus locus sit, quem apertè narrantur Spiritus exhorruisse. Eum Latini, quòd infra nos & subterraneum esse existimauerint, Infernum vocauere: At Christus in Euangelio Tenebras exteriores: non modò quòd eos, qui extra omnem lucem Dei Spiritualem, in profundißimis mentium tenebris versentur, impios contineat: verumetiam quòd is locus densißimã quandam caliginem corporalem et perpetuam veluti noctem obscurißimam

habeat,

habeat, quæ etiam turbabuntur & affligentur Impij. Quomodo naturam nostram tenebricosa loca exhorrescere sentimus: & profundiores noctium tenebras, mentis quandam consternationem inducere. Vocat & GEHENNAM: à valle vicina muris Ierusolymitanis sub radicem mõtis Moriah, in qua propter amenitatem, cum irrigua esset & nemorosa, populus Israël à veri Dei cultu deficiens ad Baal, lucum Idolo eius consecrârat, & horrendis sacrificijs filios suos & filias per ignem initiauit Dæmonio Moloch: hanc nefandam Idolatriam abominatus Dominus comminatur se deleturum locum istum, vt esset aliquando futurus mera morticiniorum colluuies. Quod & per Iosiam pijßimum Regem Iuda adimpletum legimus 4 Reg: 25. qui cum vehe-

mente

mente animi impetu & Zelo plane diuino ferretur ad excindenda omnia excelſa & aras Idolorum, etiam hunc locum ita contaminauit vt deinceps fuerit locus cadaueribus abominabilis.

Huius tam fœtidi & abominandi loci nomine, denotat Dominus voraginem ſuppliciorum infernalium in qua ſicuti ſupra meminimus, Impij æternum concluſi inenarrabilibus ſupplicijs & doloribus conficientur. Primò enim corpora vehementißimo calore & æſtu ita torquenda & affligenda ſunt vt nullus poßit dici cogitariue horribilior cruciatus. Quem tamen quodammodo intelligimus, ſi diuitem Epulonem in Euangelio nobis à filio Dei propoſitum intuemur. is ſæuißimo ignis infernalis ardore ita ſe euacuari exiccari & affligi ait, vt illu-

ſtrißimam

ſtrißimam ſibi conferri putet gratiam, ſi vnica aquæ guttula in refrigerium ſuæ linguæ adminiſtretur. Quin & vmbram quandam, ac ne quidem vmbram huius vehementißimæ torturæ ſentiunt qui morbis calidißimis affliguntur, in quibus ſæpe ab inflammato ſanguine tanti in membris exiſtunt dolores, vt & mentem & animam infeſtent, ac ipſam mortis acerbitatem videantur longè exuperare. Epar inflammatur, cor vritur, caput candeſcit, lingua & labra igne toſta rimas obducunt, incenſi rubeſcunt oculi, cerebrum aſcendentis caloris vehementia exhauſtum & inquietatum, reliquis etiam membris omnem quietem denegat, ac ne multa: Omnia inteſtina, omnia membra, ipſi etiam extremi digitorum articuli ariditate & æſtu hiant, ac inſatiabili quadam ſiti

& deſi-

& desiderio refrigerij miserè crucian-
tur. Et hæc tamen omnia sæpe Cle-
mentissimi Dei paterna sunt admoni-
tio, quæ sanctis non rarò contingunt.
Quos putas æstus & ardores toleran-
dos esse damnatis diffidentiæ filijs in
stagno ignis & sulphuris in quod om-
nem iram suam effudit Dominus: ocu-
lus non vidit, auris non audiuit, nec
ascendit super cor hominis quæ præ-
parauit Deus diligentibus se: at-
qui nec oculus vidit, nec auris au-
diuit, nec vlla diligentia vel saga-
citate humanæ mentis inquiri, compre
hendi ve potest magnitudo cruciatu-
um quos parauit Deus inimicis suis.
Hos ab ea saltem parte quæ ab igne
erit, exprimere volentes, dixerunt
veteres, nostrum ignem ab infernali
ita exuperari, vt eum, si adhiberetur
restinguere posit. quo sane dicto ni-
bil

hil mihi videtur voluisse aliud, quàm, licet corporalis quidem sit ignis gehennæ, esse tamen eum virtute proprietatū suarum et qualitatū δυνάμει ita vehementem, vt is qui nobis in quotidiano vsu ignis est, hoc respectu frigidus videri possit & humidus, vnde colligi facilè putauerunt, quanta acerbitate damnatorum corpora erit affecturus.

Huic igni accedet eodem planè gradu intensissimum frigus & horror. Quemadmodum enim fabri ferrarij suo igni frigidam aspergunt, quò vehementius ardeat: ita etiam intensissimi caloris & frigoris vicissitudine ingentes isti cruciatus in corporibus subiectis horribiliter adaugescent. Nam inenarrabilis illa consternatio & metus quo horribiliter trepidabunt conscientiæ damnatorū,

causabit

causabit externum horrorem qui coniunctum habebit ingens frigus, quod consequetur vlulatus, fletus & stridor dentium, sicuti meminit Dominus in Euangelio. Vnde non dubium est, apud græcos damnationis locum, nomen tartari accepisse, à verbo ταρταρίζειν quod tremore obrigere significat. Cum etiam oculi nihil nisi meram maledictionem & crassissimas tenebras intueantur, aures perpetuos eosque luctuosissimos vlulatus audiant, odor adusti sulphuris grauissimo fœtore mirificè offendatur, lingua caloris & siccitatis excellentia acerrimos morsus & exulcerationes sentiat, ac omnes corporis particulæ nunc igne, nunc frigore intolerabili corripiantur: horror, tremor & trepidatio corporis, tàm cruciatibus ipsis quàm eorum metu excrescunt in immensum.

Sed

Sed descendamus nunc ad considerationem suppliciorum Animæ, eaq́ tantò expendamus diligentius, quantò futura sunt his maiora, quæ corporibus euentura diximus. Animam enim corpore multò teneriorem, suis doloribus vehementius affligi & affici, communis testatur experientia. Quoniam vero constat, corporeum gehennæ ignem etiam incorporeos spiritus diabolos, miris, veris tamen modis puniturum esse: Apoca: 20. Et Diabolus qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis & sulphuris, vbi & Bestia & Pseudopropheta cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum: Et Augustinus, Gehenna illa, inquit, quæ stagnum ignis & sulphuris dicta est, corporeus ignis erit: & cruciabit damnatorum corpora vel hominum vel dæmonium, sed

solida hominum, aërea dæmonum: non iniuria fortasse asseuerauerunt ex veteribus nonnulli, eundem quoq; humanam animam afflicturum esse. Verum quia suos habet illa peculiares & longè maiores cruciatus, ad eos potius orationem conuertamus. Ac primum quidem manifestum est, intellectum summa cœcitate & caligine ignorantiæ Dei torquendum esse, quòd tradendi sint Impij in sensum reprobum penitus spoliandi omni luce Dei interiore. Hinc mentes ita perturbabuntur, vt perpetuis furiosis motibus exagitentur, exacerbatæ internis & externis vehementissimis doloribus. Ardebit deinde voluntas ingenti odio, quo Deum auersata, fugiens & exhorrescens, seipsam velut acerbissima ægritudine indesinenter exedit et conficit: tristitiam verò, qua æternum

constrin-

constringatur & marcescat cum acerrimo doloris sensu, ne quidem omnes omnium hominum & angelorum linguæ satis enarrauerint. Atq; hi cruciatus longè horribiliores sunt, quàm vt vel in hac vita intelligi, vel cum vllis pœnis corporalibus conferri possint. Accedit occultus ille Animæ Carnifex conscientia, mirando creatoris Dei iudicio & artificio ita condita, vt sit vindex scelerum in animis delinquentium, alijs omnibus quantũuis grauibus supplicijs vehementior, quemadmodum inquit Iuuenalis.

Pœna autem uehemens & multo sæuior illis,
Quas aut Cæditius grauis inuenit aut Rhadamantus
Nocte dieq; suum gestare in pectore testem.

Et enim multa tristißima facinorosorum hominum exempla copiosè declarant, nullas esse aut dici posse horribiliores

ribiliores Erynnias, quàm sunt hi vehementissimi morsus conscientiarum, quibus ita lacerati sunt quidam, vt maluerint ignitis forcipibus membratim discerpi, alij ferro, alij igne, alij laqueis vel similibus violentis modis sibi mortem consciuerunt ipsis, conati sibi hæc, quibus indesinenter concutiebantur sæuissima conscientiæ verbera, intercipere. Has animi perturbationes & hæc malæ conscientiæ verbera, veteres Philosophi furias infernales vocauerunt, quibus vt nulla in hac vita, ita nec apud inferos maiora esse supplicia eruditè existimauerunt. Nam etsi quidem delitescat interdum conscientia scelerum & cauterio resecta quiescat, sensu tamen iræ & iudicij diuini excitatur, cum pœnis opprimimur. Quod etiam gentes intellexisse docet Sophocleum illud: παθόντες

ἂμ

ἂν ξυγγνοῖμεν ἡμαρτηκότες. Cum affligimur scelerum nobis conscij efficimur. Eoq́; acerbiore vulnere nos conscientia afficit, quò & grauiora sentimus supplicia, & maiora esse delicta nostra agnoscimus, præsertim si domesticus ille iudex omnino inexcusabiles nos esse conuincat. Cum autem in inferno sensuri sint Damnati omnem iram Dei & pœnas sine fine & modo vehementes: necesse est immensos & inenarrabiles esse cruciatus, morsus & dilacerationes, quas excitatura sit conscientia scelerum patefacta iudicio Dei. Nec dubium est, quin quemadmodum Caino, Sauli, Achitopheli, Iudæ, Oedipo, Oresti & similibus, longè intolerabiliores visæ sunt conscientiarum perturbationes, quàm quas corpore luerunt grauissimas pœnas: ita Damnatis etiam omnia quantumuis hor-

renda, ac ipsi etiam Diabolo immensum horrorem incutientia supplicia corporalia, intensissimusq́ Gehennæ ignis longe videbuntur tolerabiliora, quàm sit hic conscientiæ vermis, quem nunquam intermori ait Isaias, quin omni momento sine intermißione afflictissimas damnatorum animas horribiliter sit arrosurus, atq́ ita dilaniaturus, vt si vel nulla essent apud inferos alia supplicia, nullus alius infernus aut condemnatio, sola hæc magna satis ad extremam calamitatem pœna foret.

Sed leues videri possent hæ tantæ calamitates Impiorum, nisi æternæ forent. Equidem in tantam admirationem induci vix possem, quòd eas malignantium turba tanta securitate floccifaciat, si quando, reuolutis etiam innumeris

numeris annorum myriadibus, finem essent habituræ, siquidem spe futuræ liberationis quantumcunq; prorogatæ, lenirentur quodammodo & mitescerent. Impiorumq; mentes futuri boni cogitatione consolationem haberent, qua confidentes in hac vita vt suæ libidini & affectibus satis tantum facerent, horrendissimorum cruciatuum temporariorum metu, vix leniter afficerentur. Verum enim, cum omnis omnino liberationis præcisa spes sit, & manifestum est fore inferni mala vt sine modo vehementia, ita sine fine in secula seculorum, vt ait Apocalypsis, hoc est, in omnes æternitates durantia: eò sunt Impijs horribiliora quò diuturniora. Sed æternitate nihil est diuturnius, quòd ea nullo temporis spacio designari mensurari ve possit, Itaq; nec his pœnis,

quæ tempore terminari nequeunt, est aliud horribilius. Ac ne tum quidem, si vel mediocres saltem essent, quæ tantæ sunt, quantas nulla oratio, nulla mens aut cogitatio angelorum vel hominum, satis descripserit. Ac vt in pauca rem conferamus: Semper corpore & anima moriendum est Impijs, & nunquam tamen moriendum, hoc est, tantæ pœnæ omni momento sine intermißione ferendæ ipsis sunt, quantæ ad æternam mortem & maledictionem requiri poßint maximæ, nec tamen vel mors quòd æterna sit, actionem intermittere, vel illi extingui absumi ve vnquàm poterunt, cum immortales, corporeq́s & anima incorruptibiles sint facti. O igitur horrendam Impiorum miseriam, qua nihil calamitosius: O tremendas pœnas quibus nihil grauius, nihil ve diuturnius:

nius: Et ô diem terribilem qui tantorum malorum faciet initium & non finem. Enimuero nisi planè à Diabolo excæcati essent impij, nec suis affectibus ita fascinati, vt ad horum ingentium cruciatuum cogitationem reuocari non possint, næ illi iudicium Dei & diem iræ impietatis mercedem, vehementer exhorrescerent, & salutem fortasse matura ad Deum conuersione quærerent. Sed hic dolus, hoc Diaboli singulare artificium est, vt eos in iudicij diuini & suppliciorum infernalium contemptum adducat, oculosq; mentes & animos fascinet, ne quæ sibi grauißimo terrori, periculo, adeoq; æterno exitio sint, satis perspiciant aut intelligant.

Porrò quemadmodum Impijs horrendißimum & maximè terribi-

lem hunc esse iudicij diem diximus: ita pijs omnibus, cum promissam in Christo & propter Christum, immortalis gloriæ coronam sit allaturus, non modò diem esse desideratissimum, verum etiam in his tristissimis nouissimorum seculorum confusionibus, efficacissimam adferre consolationem, ostensuri sumus. Idq; duabus potissimum de causis: quarum Primam suppeditabit, futura eo die gloriosa piorũ liberatio ab omnibus molestijs: Secundam, Dona quibus liberati ornabuntur.

Cæterum vt appareat quantum & quàm illustre sit huius liberationis beneficiũ, vtile fuerit in quantis nunc versemur miserijs, paulò accuratius expendere. Vult enim Deus propter inhærentem adhuc peccati labem, certo

to consilio Ecclesiam in hac vita vsq; ad gloriosum suum aduentum cruci & miserijs esse subiectam. Earum verò aliæ sunt Internæ: aliæ Externæ.

Internas voco omnes infirmitates, deprauationes, morbos & mutationes inordinatas in corpore: omnem deniq; corruptionem Animæ & potentiarum eius, errores iudicij, omnesq; motus pugnantes cum sapientia Dei, in Intelligentia: & errantium cupiditatum incendia in affectibus. Estq; hæc naturæ deformitas per peccatum primorum hominum introducta, tristißima calamitas. Sinit enim Deus naturam à se ordinatißimè conditam, suis, propter peccatum, orbatam donis, ruere in confusionem sibi ex vitiosam. Corpus amissa suarum virium integritate, paulatim computre-

ſcit, & ad mortem tendit: in quo itinere, infinitis moleſtijs nos fatigat. Nunc frigore, nunc nimio infeſtatur calore: ſitit, eſurit, rurſus laborat repletione: taceo infinita morborum genera, quibus miſerrimè crucifigitur hæc miſera maſſa. In qua certe tantas experimur ærumnas, vt ſi non ſupereſſet ſpes Reſurrectionis, nihil profecto melius foret, quàm (vt inquit ille) vel natum non eſſe: vel ſtatim natum mori. Animæ onera ſoli ſentiunt pij, qui cum quotidie mentis caliginem, tetras dubitationes de Deo, & furorem voluntatis & affectuum, contra legem & voluntatem Dei agnoſcunt, ſuam hanc miſeriam & deformitatem veris gemitibus lugent & deplorant.

Sed & Externarum miſeriarum infinita multitudine premimur. Eas

autem

autem nomino mala quæ in natura hominis non ſunt, ſed forinſecus accedunt vel noſtra temeritate accerſita, vel ſua ſponte, aut Diaboli ſæuitia accumulata propter peccatum: qualia ſunt bella, rerumpublicarum euerſiones, confuſiones imperiorum, peſtes & alia contagia, incendia, fames, inopia, infamia, exilia, & ſexcenta alia ſuppliciorum genera, quibuſcum in hac vita miſerè luctamur. Præter enim ea, quæ noſtris erroribus, prauiſq́; cupiditatibus mala nobis plurima cumulamus: Diabolus ardens odio Eccleſiæ, admirandas Tragœdias vbiq́; excitat. Ac præcipuè hac poſtrema ætate furit, qua nouit & languidiorem eſſe naturam, et ſui Imperij finem approximare. Sentimus ſuas quiſq́; ingentes ærumnas, quicunq́; piam in Chriſto vitam inſtituimus. Ac communium malorum

nullus

nullus propemodum est modus. Quocunq; enim animi oculos circumferimus, tristißima rerum omnium facies est. Dolet Ecclesia varijs pressa miserijs, quòd ad ministeria sedeāt multi indigni, & suis fruantur eleemosinis ociosi. Doctorum etiam furiosas dilaniationes, quibus se mutuo quidam conficiunt, amarè deplorat. Sunt in Imperijs, politijs & œconomijs horrendæ confusiones & ruinæ: dominantur Cyclopes prophani, & Impij ἀνδροκτόνοι, qui nec Deum nec homines reueriti, inferiores dilaniant & deuorant. grassantur impunè in omnibus ordinibus horribilia scelera, homicidia, adulteria, scortationes ita vsitatæ vt inter peccata haberi iam desinant. Ardemus propemodum singuli mutuis odijs: nemini nemo amicus est, & nusquàm tuta fides. Sequuntur hæc mala,

magnæ

magnæ calamitates & ærumnæ quæ publicè circumuagantur, & manifestæ Diabolorum grassationes inter homines. Quid verbis moror: totus rerum ordo turbatus est, & sui horrendum abusum tota natura gemit. Nec sanè procul absumus, imo verò iam attigisse videmur ea tempora, in quibus præ angustia dicturi sumus montibus, cadite super nos & vallibus operite nos. Sed cum ab his omnibus molestijs, ærumnis & angustijs nos liberaturus sit aduentus Domini nostri Iesu Christi ad iudicium, nec vero extet vlla liberationis alia spes: nemo est pius, qui ad mentionem eius Diei & iudicij non totus exhilarescat & erigatur animo, sitiens gloriosam illam filiorum Dei liberationem ab his tristißimis miseriarum ergastulis, & lætam Christianæ militiæ Catastrophen, qua amissam integrita-

tegritatem plenè recuperaturi sumus, futuri sicut angeli Dei. Cessabunt enim omnia naturæ onera, defectus, morbi & deprauationes: nulla erit in corpore lues, nulla corruptio, nulla macula: nullus in mente error, nulla caligo, nec vlla in affectibus ἀταξία: sed erunt omnia ad beatam immortalitatem eleganter disposita. Cumq; peccatum & omnis omnino peccati memoria exterminanda sit, nullum erit amplius metuendum peccati stipendium, nulla calamitas vel miseria, nullus dolor aut anxietas: nulla Impiorum hominum vel diabolorum rabies, odium, iniuria: vt enim ab omnibus planè malis, ita ab omni quoq; impiorum molestissima sanè consuetudine, gloriosè liberabimur. Absterget enim Dominus omnem lacrymam ab oculis nostris. Vbi igitur iam tuus Mors aculeus? vbi

tua

Verbum dei manet in eternum

tua Inferne victoria? vbi vestra Cyclopes potentia & minæ? Absorpta est mors, infernus & omnis calamitas nostra in perpetuam victoriam. Quam quidem, quis quæso in hac miseriarum mole, non toto pectore & Spiritu, anhelaret? quis sub hac afflictissima peccati & ærumnarum seruitute, sub qua veluti grauissimo pondere omnes ingemiscimus, non hoc solum ferè in votis habebit vt acceleret dies ille Domini? Totam rerum naturam ait Apostolus, nobiscum ingemere sub hoc onere, & ἀποκαραδοκεῖν τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ. Hoc est, protenso quasi & arrecto capite sollicitè, auidè & anxiè intendere in futuram reuelationem & liberationem filiorum Dei, qua & ipsa simul liberabitur à fœdissimis impiorum abusibus, quibus ad iudicium vsq; subiecta erit. Neq; velim sibi Chri-

ſtianum nomen quiſquam vſurpet, qui non cupidiſsimè huc aſp ret, & quotidiano voto iudicij diem ac promiſſam finalem liberationem à Deo maturari petat, id enim eſt vel fugientis Deum, vel parum de ſalute ſolliciti animi infallibile τεκμήριον. Siquidem in hoc ſolo die, tantum ſpei, tantumq́; fiduciæ pijs eſt, vt ſi ſuo nos aduentu fal leret, qui in Chriſtũ credimus, miſerabiliores eſſemus omnibus hominibus. Vt igitur hæc nobis ſecundum Deum deſideratiſsima ſpes eſt, ita vel vnica cõſolatio in his rerum turbis, dici poteſt. Nemo enim eſt fidelium, qui quoties indubitatã hanc certiſsimæ liberationis ſpem ob oculos verſet, non incredibili quadã voluptate perfundatur, qua ſe confirmat, recreat, erigit: & fugaciſsimæ huius vitæ quantumuis magnas ærumnas mitigat. Præſertim quòd tota hæc circũſtans rerum vniuerſitas eodẽ liberationis deſiderio cõgemiſcẽs, aper-

tè doceat iam in foribus esse diē reuela
tionis piorum, quo gloriosissimè libera-
būtur ex hac ærūnosa seruitute, cui ha
ctenus erāt, permittente Deo subiecti.

Secūdā causā, quæ nos alacri animo
vehementer expetere faciat iudicium,
et concussas miseriarum tempestatibus
mētes nostras, efficaci consolatione eri-
gat, diximus esse dona excellentia, qui
bus ornādi sumus à Deo, postquàm læ-
tissimus nostræ liberationis dies illuxe
rit. Non enim visuri solū sumus fœlici-
ssimam omnium calamitatū Catastro-
phē, liberati à morte, à sensu iræ Dei,
ab hominibus malitiosis et diabolis: ve
rumetiā donabitur corpus, vt supra me
minimus, incorruptibilitate, agilitate
& diuinæ lucis claritate, qua fulgebi-
mus supra maiestatē solis aut lunæ. Cō-
municabitur nobis absoluta essentiæ et
voluntatis diuinæ cognitio, qua De-
um facie ad faciem intuebimur in arca

na Maieſtatis ſede vnum & ſimplici-
ßimum eſſentia, trinum vero in perſo-
nis. Admirabimur in omni æterni-
tate immenſam ſapientiā in Deo quæ
nobis quoq́ ex diuina clementia com-
municabitur. Lucebit Deinde in
mentibus noſtris, in omnibus potentijs
& affectibus, vera perfectaq́ iuſtitia,
& ſumma voluntatum noſtrarum con-
ſenſio cum Deo. Verus Dei timor &
ardentißimus amor. Eritq́ Deus om-
nia in omnibus, & nos vera, integra,
viuaq́ imago & templum inhabitan-
tis Dei. Ita ornatis, conferet & com-
municabit Deus inenarrabilem lætici-
am, & gaudium æternæ vitæ. gaude-
bitis & exultabitis, inquit Iſaias, vſq́
in ſempiternum cum his quæ creo: nec
audietur vltra vox fletus aut vox cla-
moris. Horum tantorum bonorum
magnitudo cum non ſolum omnem elo-
quentiam,

quentiam, verumetiam angelici & humani ingenij capacitatem longè exuperet, hoc vnum dixiſſe ſufficiat: oculus non vidit, auris non audiuit, nec aſcendit ſuper cor hominis, quæ præparauit Deus diligentibus ſe. Equidem id ſcio, ſolam intuitionem qua filium Dei noſtra indutum carne, in illa æternitate conſpecturi ſumus, tàm immenſum nobis parituram eſſe gaudiũ, vt nihil in hac infirmitate dici cogitari ve maius poſsit, nec omnes mundi ærumnæ cum hac ſola voluptate comparari. Quid exiſtimabimus de ſumma beatitudine & gloria, ſapientiæ, iuſticiæ & læticiæ qua florebimus in perpetua fruitione conſpectus Dei? Quæ cum ſe ita habeant, quis quæſo momentaneas huius vitæ ærumnas non feret moderatè, imò deſpicatui ducat? quis tantorum bonorum infallibili ſpe non

 erigatur

erigat in consternationibus: Non enim fingimus harũ rerum inanes imagines, neq; sunt nudæ λόγων εὐμορφίαι, vt polyphemi & reliquũ malignantiũ iudicat vulgus: sed vt veracissimi Dei indubitatæ promissiones, ita eodẽ per spiritũ sanctũ operante, viuæ efficacissimæq; consolationes sunt, inquibuscunq; ærũnis, quod omnium piorum certissimæ testantur experientiæ: qui quoties sibi extremi iudicij et vẽturæ gloriæ meditationem intra pectus recipiũt, toties admirabili quadam læticia mentem incalescere, et singulare animi robur accrescere sentiunt. Sit nemini meæ experiẽtiæ molesta commemoratio: qui & ipse Dei beneficio cõmunes expertus ærumnas, imminentẽ nostræ liberationis gloriã (liceat paulino vti verbo) ἀποκαραδοκῶ. Memini de his, sanè maximis rebus cum honestissima iuxtaq; pijssima

matrona

matrona Maria Doctißimi viri D. Nicolai Hemmingij castißima cõiuge colloquentẽ, non rarò insatiabili quadã delectatione animum mihi demulcere: et interdũ vtrumq; nostrum, ex datis acceptisq; colloquij vicibus (vt est eius mulieris erudita pietas) gestientis animi voluptuaria elatione ita oblectatum, vt ex his miserijs, ex hoc mundo, ex hac etiam carne videremur nobis in mediã vitæ æternæ possessionem prorupisse. Nec dubium est, simile vitæ et læticiæ æternæ initiũ lucere in omnibus fidelibus in hac vita, vnde non solum efficacißimam consolationem percipiunt in afflictionibus, verũ etiam ad ardentius futuræ gloriæ & venturæ liberationis desiderium & votum extimulantur.

Cum itaq; memoratis iam hisce rationibus, pios consoletur Asse-

ueratio de venturo generali iudicio, impios vero de magnitudine ingruentium pœnarum admoneat: voluit Deus hanc doctrinam Ecclesiæ notißimam esse, & diem iudicij sui multa solennitate significari, vt & illi intelligant non se ad perpetuæ militiæ labores: sed & ad victoriam & triumphum vocari: & hi venturorum suppliciorum periculis absterriti ab iniquitatum suarũ via, toto corde requirant Dominum. Qua de re, cum hoc loco ex partitionis ordine, iam dicendũ erit, libet in considerationem admirandæ misericordiæ Dei paulalum expatiari. Qui quidem priusquàm ex iustißima sua ira puniat, peccatoribus etiam atrocißimè in delictis commorantibus, pœnitentiæ locum concedit, gratiam offert, eosq́ aberrantes seuerißimis admonitionibus in viam salutis reuocare conatur.

Idq́

Idq́; eo studio, vt cum reuelati verbi prædicatione multi non commoueantur, addat etiam præter & contra cōmunem naturæ cursum, horribiles signorum & prodigiorum apparitiones in aëre, aqua, terra, adeoq́; in tota hac rerum vniuersitate, perspicuas admonitiones de ventura ira, & calamitatibus impietati eorum qui gratiæ tempus obstinatè negligunt, impēdentibus: vt vel hoc pacto, partim inusitatis contra naturam, partim etiam in natura ordinatis signis attoniti, conuertantur ad Dominum, & ventura mala subterfugientes salui fiant in die Domini nostri Iesu Christi. Hac re, vt manifesto opere perspicuè declarat, quod aliâs de sua erga nos voluntate, verbis testatur, inquiens: Viuo Ego nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Nec enim vllam gentem,

tem, inde vsq; à condita creatura, diui-
na visitauit vltio, quam non prius mo-
nuerit, vel prædicatione sui verbi, vel
inusitatis prodigijs & signis in ele-
mentis mundi, prodigiosis stellarum
coniunctionibus, Cometis, alijsq; eius
generis impreßionibus, quæ in oculos
humanos incurrentes, animos quoq;
percellerent, ac offensi Creatoris na-
turæ & futurorum malorum signa es-
sent. Adiecit insuper suum cuiq;
pœnitendi tempus, intra quod, si matu-
ra conuersione redierit ad Dominum,
iram & iudicium eius anteuertere po-
test: vltra vero (si perseuerauerit in
delictis) pro sua iusticia iniquitatem
non sinit crescere. Exempla suppedita-
bunt omnium historiarum libri, præci-
puè vero historia Ecclesiæ filij Dei, in
qua maximè lucere voluit testimonia
de iudicio suo aduersus peccatum, et in
effabilem

effabilem clementiam in omnes eos, qui in vera pœnitentia ad Thronum gratiæ conuertuntur. Ita enim Cain statim in principio conditæ Ecclesiæ desciscentem à pietate grauiter admonet, et ad pœnitentiam reuocare conatur, vbi inquit, Quare iratus es & cur concidit facies tua. Nonnè si benè egeris, recipies: sin autem malè, etiamsi quiescat peccatū tuum, ad ianuam tamen cubat, & suo tempore aperietur quando tu pœnis opprimeris: præterea et seriò eum exhortatur, vt suæ voluntatis diligentia peccati desiderium frenet. Tu dominaberis peccato et sub te, inquit, erit appetitus eius. ne si hoc fortè tui dominetur adferat tibi iudicium & mortem. Eadem gratia etiā mundo ante aquas diluuij benignissime est oblata, cū multiplicatum genus humanū (quod se tantis scelerib: cōtaminârat ut

Deum

Deum conditi hominis pœnituisse scribat Moses) non statim pro sua iustitia deturbauerit in gehennam: sed iusticiam Deus misericordia temperans, & irā lenitate, pænitentiæ spacium 120. annos concedens, per Noë Prophetam de venturis, nisi resipiscerent, malis, studiosè monet. Sic & spurcissimam Sodomitarum gentem ad pœnitentiam vocauit prædicante Loth: Niniuitas concionibus Ionæ: populum Israeliticum ante seruitutem sub vicinis Cananæis, Moabitis, Philisteis, et ante abductionem in Assyriam & babilonem, tam diligenter præmonuit, vt præter viuas suorum prophetarum conciones, voluerit suas de venturis pœnis, si derelinquerent se, comminationes in formam cantici comprehensas, vulgò decantari: vt hac ratione, de pœnitentia & ira Domini populus quotidie

quotidie commonefieret, eò quòd parcere ipſis cuperet Dominus, vt in Paralip: & Eſdra dicitur. Omnium autem illuſtriſsimum teſtimonium ardentiſsimæ voluntatis & ſtudij diuini in reuocandis ad pœnitentiam omnibus peccatoribus, ſunt lacrymæ incarnati in fine ſeculorum filij Dei, quas fudit ante deuaſtationem Ieruſolymitanam intuens præfractam populi duriciem, nolentis conuerti, nec agnoſcentis tempus viſitationis ſuæ: & calamitoſiſsimum gentis illius excidium, quo vix vllum exempli atrocitate horribilius ante Aduentum Extremi iudicij foret.

Neq; vero ſe continuit admiranda illa bonitas, quin & venturis ob ſcelera pœnis in genere humano, præmitteret aſpectabiles quoq; pœnitentiæ

con=

conciones, prodigia, signa, stupendas rerum mutationes & similia iræ diuinæ certissima indicia, vt & gentes ipsæ manifestè intellexerint horribilia delicta atrociter puniri diuinitùs, ac se ad pietatem & vitæ sanctimoniam publicis pœnis inuitari, quæ sibi plerumq́ signis in sublimi denunciabantur, vt testatur Herodotus lib:6. φιλέει δὲ πῶς προσημαίνειν, εὖτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλει ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι. Et Cicero Philippica 4 ait, prodigijs & potentis Deos immortales nobis futura prædicere. Qualia in omnium gentium historijs leguntur præcessisse ciuitatum, populorumq́ & rerumpublicarum euersiones, visi Cometæ, horribiles luminum cœlestium coniunctiones, defectus solis & lunæ, terræmotus, inauditi morbi, bella, pestes, fames: quæ cum alijs calamitatibus in genere nostro

nuncia

nuncia ſunt iræ Dei & conciones reuocantes ad pœnitentiam impios Vult enim Deus omnes ad pœnitentiam reuerti & neminem perire.2. Pet:3.

Eandem bonitatem & ſtupendam planè μακροθυμίαν ſuam, multis nominibus illuſtriorem hodie facit Dominus erga nos, qui in fines temporum incidimus. Taceo enim lucem puritatis Euangelicæ & innumera beneficia, in quibus nullis ætatibus inferiores ſumus, multis etiam ſuperiores: hîc certè omnibus ſeculis longè antecellimus, quòd tantas diuinæ lenitatis diuitias, nulla hactenus ſint experta. Non enim meminimus Deum vlla ætate, vt hac noſtra, tàm tetras & horrendas omnium ſcelerum confuſiones, tàm cœcam mundi ingratitudinem & ſecuritatem, tàm furioſum rerum cœleſtium contemptum, tan-

ta

ta lenitate tàm diu impunitum tulisse, præsertim cum tot concionibus eruditorum, tamq; frequentibus in tota natura signis & prodigijs de pœnitentia admonuisset. Quia nimirum hæc inexhaustæ misericordiæ diuinæ ineffabilis est bonitas, vt quò perditam ouē à via longius aberrare videat, eò quærat eam diligentiùs: ac quantò profundiore securitatis somno (vt in maximis periculis esse solet mundus maximè securus) præpeditos negligere sentiat & contemnere imminentem mox mundi destructionem & pœnas æternas, tantò sæuerius & studiosius stertentium nostrum vtramq; aurem, totius naturæ gemitu circumquaq; cōcutiat, fulminet in sublimi multis portentis & signis, vt expergiscamur ac de periculis instantibus commoneamur.

Ita etiam cum omnes pœnæ, calamitates

calamitates & ruinæ humani generis. (de quibus ex immensa Dei misericordia priusquam fierent, admoniti sunt homines, vt resipiscerent) testimonia tantum sint, & præludia futuri generalis iudicij & inenarrabilium illarum calamitatum, quibus finaliter afficiendi sunt hostes & inimici Dei extremo die: voluit Dominus eum diem etiam maiore solennitate denunciari et indici hominibus, ac multis inusitatis rerum vicißitudinibus quasi digito demonstrari. Etsi enim nos, imo ipsos quoq; angelos celauerit momentum temporis, diem & horam: nec velit hæc à nobis curiosè inquiri, vt in perpetuis excubijs semper parati simus Deo nostrarum actionum rationem reddere: suis tamen modis diem ita manifestauit, vt liceat non obscuris coniectationibus prospicere circa quæ

tempora expectandus erit. Videamus enim quomodo nobis ostensus sit.

Ex sacris libris manifestum est Extremi iudicij aduentum & finem mundi, tripliciter esse nunciatum.

1 Expresso verbo Dei & vaticinijs.
2 Typis 3. Signis.

Ac primum quidem constat, ab ipso statim rerum exordio multis sanctorum hominum oraculis hunc nostræ fidei articulum Ecclesiæ diligenter esse propositum. Et quidem in prima concione Domini ad Cain, perspicuè significatur venturum aliquando iudicium, quo omnia hominum delicta sint reuelanda, quo secundum sua cuiq; opera, pietatis, vel impietatis premium dabitur. Et

in

in Epiſtola Iudæ recitatur prophetia Enoch: Ecce venit Dominus in ſanctis millibus ſuis, vt faciat iudicium de omnibus, & arguat omnes Impios de omnibus operibus impietatis eorum quibus impiè egerunt. Estq́ ab alijs ſanctis patribus in illa primorum hominum Eccleſia, hæc doctrina ita illuſtrata, vt & ad gentes fluxerit aſſeueratio de immortalitate Animæ, de ſecuturo poſt mortem iudicio, de beatitudine piorum & cruciatibus impiorum poſt hanc vitam. Quemadmodum in multis locis apud Platonem, & alijs etiam hominum philoſophorum ſcriptis in promptu eſt. Repetita deinceps eſt, continua Prophetarum ſerie vſq; ad incarnatum filium Dei, qui & ipſe, cum ſuis Apoſtolis, ſumma fide & diligentia eandem prolixè tradidit, & ad poſteritatem propagauit.

pagant. Quorum omnium cum vbique extent in sacris literis de hoc articulo testimonia, & supra quoque praecipua sint recitata, nolui hoc loco prolixiorem commemorationem instituere, praesertim quòd existimem ex memoratis Prophetarum & Apostolorum oraculis, rem ita notam & manifestam esse, vt nemo sanus vnquam dubitare possit. Prosequamur itaque reliqua, & quantum licet ostendamus iam esse in foribus Extremum iudicium & mundi finem.

Extat in 4 parte operis Thalmudici libro Sanhedrin, dictum Eliae Prophetae de tempore durationis huius mundi.

Sex millia annorum mundus & postea conflagratio.
Duo millia inane.

Duo

Duo millia Lex.
Duo millia Christus.

Et propter peccata nostra quæ multa & magna sunt, deerunt anni ex his, qui deerunt.

Cum itaq; hoc anno qui est nati in carne Redẽptoris Millesimus quingentesimus, sexagesimus quartus, ingressus sit mundus suæ ætatis annum 5526. apparet iam propè adesse in foribus finem mundi. Si enim vel præcisè sex annorum millibus esset duraturus, reliqui tantũ forent anni 474. numerus sanè exiguus. Sed cum expressè affirmet Elias sextum millenarium non adimpletum iri, quòd peccatis impiorum prouocabitur Deus ad maturandum iudicium, consequitur, omni die et hora finem iam nobis expectandum esse.

 Idem

Idem docet ſeries 4 Monarchiarum, quæ Danieli in viſione ſignificata eſt per ſtatuam viri grandis & terribilis, Cuius caput aureum, Chaldaicam monarchiam: pectus & brachia argentea, Perſicam: venter & fœmora ærea, Græcam: tibiæ ferreæ, Romanam: quæ in pedes partim ferreos, partim fictiles eſſet deſitura, hoc eſt, circa finem, tranſitura in regnum partim robuſtum, partim debile. facta eſt autem hæc diuiſio Monarchiæ circa annum Domini 620. cum imperante Heraclio, Saraceni Duce Mahomete, à Romano Imperio deſciuerunt, & paucis quidem annis Arabiam, Syriam, Aegyptum, Paleſtinam & totam Aphricam ſuo Dominio ſubegerunt, ac temporis progreſſu ita creuerunt, vt omnibus nunc regnis ſint maximè formidabiles. Ab eo igitur tem-

pore

pore collapsas esse Monarchias, & incepisse Regnum quod per pedes partim ferreos, partim fictiles significatur, nemini nisi historias ignoranti non est perspicuum. Atqui nec dubium est, partes pedum ferreas, potentiam Mahometicam: partes vero fictiles, alia regna mundi adumbrare, quæ Turcicarum virium respectu sunt veluti vasa testacea. His regnis adhuc durantibus post lapsas Monarchias, futurum ait Daniel finem rerum & regnorum omnium. contriturum enim & dissipaturum esse omnia hæc, lapidem de monte abscissum sine manibus, hoc est, Dominum Iesum, qui lapis est angularis quem reprobauerunt ædificantes, qui & in aduentu suo ad iudicium, comminuet, dissipabit & conteret omnia mundi imperia, suscitaturus

ipſe regnum quod in æternum ſtabit: neceſſe igitur eſt ab his temporibus non procul eſſe rerum finem, cum poſt collapſas omnes Monarchias, Regnum illud ferreum & luteum durauerit annos, plus minus 944 tot ferè annos præciſè, quot durauerunt duæ poſteriores Græca & Romana Monarchiæ.

Extat & in Danielis ſeptimo, prophetia de orituro in quarta Monarchia (quæ ibi per 4 Beſtiam figuratur) regno Antichriſti, qui bellum in ſanctos Dei moturus eſſet, & opinione ſapientiæ & ſanctitatis tumidus, exiſtimaturus quòd tempora & leges, pro ſua libidine condere & mutare poſſit, & quidem præualiturum eſſe ait, vſq; ad tempus & tempora & dimidium temporis, vſq; dum conſtitu-

atur

atur iudicium: ex qua & piam coniecturam facere licet de vicinitate extremi iudicij. Illuſtratur autem res admodum ab Apoſtolo 2 Theß: 2 vbi inquit, ante aduentum Domini ad iudicium, futuram defectionem prouinciarum à Romano Imperio, et Antichriſtum hominem peccati, filium perditionis, reuelatum iri, qui ſe extolleret ſupra omne quod dicitur Deus, ita vt in templo Dei ſeſſurus eſſet, id eſt, dominium habiturus in Eccleſia, oſtendens ſe tanquam ſit Deus, atq; hanc tyrannidem ita erit virtute, ſignis & prodigijs mendacibus palliaturus, vt niſi ſpiritu oris Chriſti reueletur, non agnoſcatur à multis: Eum, inquit Apoſtolus, Spiritu oris ſui manifeſtatū, deſtruat Dominus Ieſus illuſtratione aduentus ſui. Eodem ſpectat & 13 cap: Apocalip: ait enim, Beſtiam

de mari ascendentem (qua Romanum Imperium significari, non est dubium) percussum iri plaga mortis, hoc est, debilitatũ iri vt planè interitura: sed curatam esse plagam mortis eius, & restitutam potentiam, per Bestiam aliam ascendentem de terra, quæ duo habuit cornua similia Agni, Loquebatur autem vt Draco, & signis magnis seduxit habitantes in terra. Quibus verbis & figuris notari Romanum pontificem illum, quem Maximum, & vicarium Christi appellitant, luce meridiana clarius est. Is enim ferè extinctam à Gothis, Vandalis & Vestgothis circa annum Christi 412, Romanam potentiam paulò pòst, anno Domini 606 quo Bonifacius papa, Volumus & Iubemus à Phoca adeptus est, mediocriter instaurauit. Eamq́ prætextu cornuum Agni, id est, po-

testatis

testatis clauium (qua se in Ecclesiam paulatim ingessit) ita adauxit, vt plenum tandem nactus in Ecclesia Dominium, toti mundo se adorandum (vt Paulus prædixit) & beatissimos pedes suos, sanctis osculis venerandos Regibus & principibus præbuerit. In sanctos autem Dei, qui se solius Iesu Christi merito saluari profiterentur, neq́ hanc Bestiam adorare, nec eius Charactere insigniri vellent, tanta atrocitate, flamma & ferro grassatus, vt nullus vnquam extraneus tyrannus maiorem crudelitatem exercuerit. Vidimus, videmus & experimur adhuc, hanc tantam sæuitiam & furorem Romani pontificis, nec dubium quin etiam maiorem experiremur, nisi rabiem animi virium impotentia prohiberet. Interim sanctissimus & beatissimus pater (si dijs placet)

ac

ac Seruus ſeruorum Dei, vicarius Chriſti & ſanctæ ſedis Apoſtolicæ ſucceſſor, laruatis nominibus & fucata pietatis, humilitatis & ſanctitatis ſpecie Draconinam mentem occultat, miraculis & ſignis mendacibus idololatriam confirmat, ac infinitas animas in errorem, deceptionem & exitium æternum adducit. Egregiè prætendens Cornua Agni Poteſtatem Eccleſiaſticam, qua ſibi tantum arrogat, vt non modo vim faciat cruci Ieſu Chriſti, & verbo dei pro arbitrio, verumetiam horrendas in Deum Blaſphemias & doctrinas dæmoniorum ſerat, propaget: ac ferro igne & fulmine ſuæ Excommunicationis tueatur & deffendat, erigit ſe & oſtentat tanquam ſit Deus, qui errare aut labi non poſſit, & remiſſionem peccatorum vendit cui velit. Vt ſine controuer-

ſia

sia planum & perspicuum sit, Regnum Pontificium, esse Regnum Antichristi, & papam Romanum hominem illum peccati, filium perditionis & verum Antichristum de quo loquitur Apostolus 2 Thessa: 2. Quod cum anno ab hinc 150 per Iohannem Husium, & postea anno Redemptoris 1520, clara Euangelij voce per Lutherum perspicuè demonstratum sit, reliquum est, vt breui Dominus Iesus iniquum illum, illustratione aduentus sui ad iudicium destruet. Id fore circa annum Domini 1883 inde coniectauerimus, quòd scribat Daniel obtenturum Antichristum in Sanctos tyrannidem, vsq; ad tempus, & tempora & dimidium temporis, id est, annum vnum, & duos annos, & dimidium. Si enim de annis Angelicis, (quorum singuli tot continent annos communes,

quot

quot annus noſter dies habet, videlicet 365) ex quorundam ſententia intelligendus erit Propheta: efficiunt hi $3\frac{1}{2}$ anni angelici, noſtros communes. 1277 annos, tempus durationis Antichriſti, quibus ſi addantur qui erant elapſi ex annis Domini, 606 ſcilicet, cum primatum Bonifacius à Phoca acciperet: proueniet annus Chriſti 1883, qui Antichriſtianiſmum erit finiturus. Paulus autem, cùm duraturam Antichriſti tyrannidem vſq; ad iudicium in Theſſal: perſpicuè affirmet, videtur conſummatio ſeculi & finis, circa id temporis expectandus.

In idem ferè tempus collimat Prophetia Iohannis in Apocalyp: qua ſignificat 42 menſes tyrannide Antichriſti preſſum iri Eccleſiam. Si enim

menſes

menses 42 (puta angelico) sin suos dies 30 vcz duxeris, emanant dies 1260, hoc est, totidem anni solares. Iam si idem à Phoca constitueris initiũ numerationis, pertingẽt ad annum Domini 1866. atq; ita 17 tantum diebus differunt. nec dubium mihi est, quin idem tempus cum Daniele, voluerit Iohannes significare, Cum postea in 12 Cap: eadem Danielis vtatur Phrasi: vsq; ad tempus & tempora & dimidium temporis. Et enim præcisè reconciliaueris, si quemlibet annum Danielis diuiseris in 12 menses, & hos rursus, in 30 dies duxeris. Sed nolumus curiosè scrutari arcana Domini, nec momẽta temporum inquirere, quæ in sua solius potestate pater posuit. Hoc saltem nostri instituti est, vt ostendamus quod appropinquet Redemptio nostra.

Secundo diximus typis quoq; diem

Extre-

Extremum nobis esse significatum. Christus enim Matt:24 diluuium Noah constituit imaginem & figuram Extremi diei, & Petrus cap:3. secundæ Epistolæ, diluuiū aquæ sub Noah & diluuium ignis, quo conflagrabit mundus in iudicio, simul confert. Vnde conyciunt, quòd quemadmodum ea tempora, contemptu Dei, securitate carnali, & malitia hominum sibi respponderent inuicem: ita nec diutius duraturum mundum à nato in carne christo, quàm stetit ab orbe condito vsq; ad diluuium annis 1656.

Est etiam in hebdomada typus durationis mundi. Vt enim sex diebus condidit Deus vniuersa, quibus & mandatum nobis dedit operibus laboriosis inuigilandi, septimus autem, dies quietis est, & Sabbathum Domini:

ni: ita post sex annorum millia, erit septimus millenarius sabbathum ex sabbatho, hoc est, perpetuum sabbathum seu requies æterna, mille enim anni in conspectu Domini sicut dies vnus. Sed vt ante finem sexti diei, compleuit Deus opus suum quod condidit: ita fore existimant ante finem sexti millenarij, consumationem seculi. Referuntur huc septem primi patres Adam, Seth, Enos, Cainan, Malaleel, Iared & Enoch. Quorum priores sex, corporali morti succubuerunt: septimus Enoch viuus in beatam immortalitatem transuectus est. Quo significari volunt, millibus annorum sex, mortem esse dominaturam, post quos vita æterna erit.

Sunt etiam qui in annis ab incarnato Christo, vsq; ad resurrectionem eius, adumbratum esse velint,

tempus durationis mundi à resurrecti-
one Christi, vsq; ad resurrectionem v-
niuersalem omnium hominum. Quem-
admodum enim à natiuitate Christi
ad eius Resurrectionem sunt anni 33:
ita post annos iubileos 33 qui commu-
nes annos faciunt 1650 à sua Resur-
rectione, eũ mortuos esse resuscitaturũ.

Et quoniam tristißimum illud
sub Vespasiano Ierusolymorum exci-
dium, quo nullum aliud horribilius
exempli atrocitate in omnium gen-
tium historijs occurrit, imaginem fa-
ciat Dominus futuræ destructionis
mundi, quare & signa vtriq; com-
munia præmittit Lucæ 21 & Matt:
24: non abs re fortasse faciunt, qui
ex illo, de fine mundi coniectant. vt
quemadmodum ab exitu Israëlis ex
Aegypto fluxerint anni 1582 vsq; ad
deuastationem Ierosolymorum: ita non
multo

multo plures pauciores ve annos, duraturum hunc orbem ab eo tempore, ad generalē totius vniuersatis destructionē.

His figuris & coniectationibus, non præsumsimus definire momentum horam, diem vel annum aduentus Domini, sed propter furiosam multorum hominum securitatem, non modo ex collatione prædictionum Christi, prophetarum & Apostolorū: verum etiā ex typis à Deo propositis & piorū hominum coniecturis demonstrare voluimus, quàm finis seculorum ad hanc nostram ætatem omnino congruat et propè accedat. quæ res maiorem in nobis vigilantiam, & piam attentionem in regendis omnibus vitæ actionibus, exuscitare debet, cum intelligamus nostrarum rerū eum esse statū, vt necesse habeamus quotidiana expectatione Aduentum Domini obseruare. Id quod ex

ſignis etiam, quæ filius Dei tanquam præcurſores ſuum aduentum antecedere voluit, nunc declarabitur. Etſi enim non reuelârit ſciſcitantibus diſcipulis, quo die vel hora rediturus erit ad iudicium, nec ſollicitè inueſtigari velit momenta temporum: nihilominus tamen ita de ſuo aduentu & fine mundi nos argumentari patitur imo præcipit, vt de exiſtente iam in foribus æſtate, à pullulantibus arborum gemmis, infallibiliter ratiocinamur. In quem vſum, & ſigna quædam, vti diximus, obſeruari voluit quæ infallibilia nobis teſtimonia forent iam aduẽtantis iudicij & vitæ æternæ. Sunt autem illa, quantũ mihi quidẽ ex Apoſtolorũ ſcriptis nota ſũt, numero ſedecim.

Primo aduenturi ſcribuntur Pſeudodoctores qui falſa ſcripturarum interprætatione multis imponerent. 2. futu-

2. *Futura esse bella & sparsum iri rumores & opiniones bellorum in populis.*

3. *Consurget, Gens contra gentē, & regnum in regnum.*

4. *Erunt Pestilentiæ.*

5. *Futura est fames.*

6. *Crebri terræmotus multa loca concussuri sunt.*

7. *Ministri Euangelij persecutionem sunt passuri & odia multorum.*

8. *Membra Ecclesiæ se inuicem persecutura erunt, fratrem frater, parentem filius & filium parens.*

9. *Abundabit iniquitas, refrigescente charitate multorum.*

10. *Prædicabitur Euangelium Regni in vniuerso orbe terrarum in testimonium omnibus gentibus.*

11. *Reuelabitur Antichristus, homo peccati, filius perditionis, qui ex*

tolleretur ſupra omne quod dicitur Deus, & in Eccleſia Dominio potitus, ſignis prodigijs & ſanctitate mendaci ſeduceret multos.

12. Erunt ſigna in ſole & luna, & virtutes cœlorum commouebuntur.

13 Extabeſcent homines præ timore et expectatione ſuperuenientiū malorū.

14. Futuræ erunt inuſitatæ tempeſtates & motus maris.

15, Apparebit ſignum filij hominis in cœlo.

16. futura erit immoderata hominum ſecuritas & indulgentia in libidinibus, comeſſationibus, ebrietate & multiplici aliarum rerum abuſu.

Hæc ſigna ab ipſis ſtatim Apoſtolorum temporibus, initiū ſumpſere. Surrexerunt enim multi pſeudoapoſtoli & falſi doctores qui aduerſus propagatam ab Apoſtolis doctrinæ cœleſtis verita-

veritatẽ, portentosas & fanaticas opiniones, contumeliosas in Deum, seminauerunt in vulgus. Vt Cherinthus, Marcion, Arius, Macedonius, Nestorius, Samosatenus, Photinus, Eutyches, Pelagius, et similes, innumeri propemodum, quorum nonnulli diuinitatẽ filij Dei: alij diuinitatem Spiritus sancti & alij alios veræ doctrinæ articulos impugnantes, multos secum in errores pertraxêre. Subsecutum est regnum Antichristi, qui titulo vicarij Christi contra Christum clausit & aperuit cui voluit, & doctrinam Euangelij suis traditionibus paulatim ita obscurauit, contaminauit & corrupit (dum se Dei loco, Christiano orbi adorandum obtruderet) vt non solum deserto vero vitæ fonte, Romanũ illum Deũ plerięꝫ adorauerint: verumetiã in efficacia illusionis (vt loquitur Apostolus) prolapsi fue

rint ad inuocationem mortuorum, & cultum lignorum & lapidum, quibus etiam aliquid inesse numinis cæci illorum ductores tradidêre. Atq; hanc horrendam idolatriam, signis & miraculis mendacibus (vti prædixit Dominus) confirmauerunt. Vt reuera dixerimus ante reuelatam Bestiam Abyssi, Romanum Antichristum, fuisse illa tempora de quibus apud Euangelistam inquit Dominus: Tum si dixerint vobis Ecce hic est Christus, Ecce illic est, nolite credere. Nam alios mediatores alij monstrabant, & ad alias statuas maiora crebrioraq; fiebant miracula, & alia loca vberiores indulgentias, et plus remißionis peccatorum pollicebantur, quò factum est, vt paucißimi in istis tantis tenebris, lucem veritatis viderint, iuxta dictum Christi: Dabunt signa magna & prodigia,

digia, ita vt in errorem inducantur, si fieri possit, etiam electi. Audiuimus interim & vidimus passim hostiles armorum congressus: increbescunt quotidie rumores & opiniones bellorum: Vagantur in omnibus gentibus pestilentiæ, fames, & solito horribiliores terræmotus: Sanguine ministrorum verbi Dei vt cruentas tyrannorum manus, omnes ætates viderunt, ita & adhuc ijdem persecutionem patiuntur & odia multorum. Et quis non videt quàm furiosis odijs & persecutionibus se Christiani inuicem dilaniant. Vt verè dicamus refriguisse, imo ferè extinctam esse charitatem, & excreuisse scelera in immensum. Insonuit interim verbum Dei ab ipsis Apostolis eorumq; successoribus propagatum, in omnibus finibus terræ, in testimonium & admonitio-

nem noſtri. Manifeſtatus eſt Anti-
chriſtus perſpicua Euangelij voce. no-
uimus enim, Dei beneficio, Romæ
Dominari Beſtiam, quam adorant il-
li, quorum nomina non ſunt ſcripta
in libro vitæ Agni, qui occiſus eſt
ab origine mundi. Signa vero & pro-
digia in tota natura ita frequenter col-
ludunt, vt vniuerſitati rerum rui-
nam & interitum præſagire videan-
tur. Defectibus ſolis & lunæ, ad-
mirandis Meteororum generationibus,
ac inuſitatis corporum cœleſtium con-
iũctionibus quid eſt vſitatius? quin eti-
am fatebuntur artifices, motas eſſe cœli
& luminum cœleſtium vires, & ad eã
fragilitatem et inconſtantiam adeo in-
clinari, vt maior nunc ſit quàm paulò
ante difficultas coniectandi de earum
ſignificationibus & euentibus. Ma-
ris tàm ſunt inuſitati motus, vt con-
tra

tra naturam, sui aluei terminos transgrediatur sæpe, ac vim continenti faciat. Quid multis moror: tremit & ruinam minatur tota mundi Machina, furit Diabolus, venturis super nos calamitatibus insultans, furunt & Impij, & magnis confusionibus sursū deorsum voluuntur res humanæ, in quibus multi dubia anxietate extabescunt, & metu superuenientium malorum conturbantur. Sed & signum filij hominis in cœlo conspicata est charißima mea Dania, anno nati in carne saluatoris 1560. decembris die 4. quo prope Kalundburgum in Selandia Danorum apparuit in aëre, imago filij Dei suspensi in cruce, tota, vt nobis referebant qui viderant, sanguinolenta. narratur idē etiam alibi visum: Vnde existimare ausim hîc quoq; prophetiam Domini adimpletam

esse

esse. Nisi forte ante conspectum suum, quemadmodum ex veteribus nonnulli prophetiam interpretantur, signum crucis ministerio angelorum, adueniens Dominus deferri velit, & id signi, quod ex prædictis solum desiderauimus hactenus, aduentum suum immediatè præcedere. Reliquorum omnium quæ diem illum præcursura signa prædicebantur, nullum est aliud, quod iamdudum non manifestè viderimus elapsum. Quod enim de securitate extremorum temporum posterius dicitur, ad nostram hanc ætatem ita hodie congruit, vt verius furiosam, quàm immoderatam vel cæcam, esse hominum in omni scelere securitatem & indulgentiam, dixerimus. Quocirca infallibili consequentia concludimus, in foribus iam esse finem mundi, qui nobis istiusmodi præcursoribus denunciatur

ciatur à Deo, dicente filio: Cum videritis hæc fieri, scitote quia prope est regnum Dei. Enimuero vt hoc omnino intelligatur in hac profundißima mundi securitate, non desinit benignißimus Deus nos porrò, visibilibus cœli, elementaris regionis aëris, Maris terræ, adeoq́ omnium partium naturæ concionibus, frequenter commonefacere, signis videlicet & prodigijs quæ nobis quotidie ob oculos in omnibus mundi angulis cateruatim colludunt, excitata non rarò præter naturam, immediata bonorum vel malorum Spirituum opera. Vsq; adeo, vt singulæ ferè totius creaturæ partes, irati conditoris vultum referant. Quæ quidem omnia, quem non concutiant affectibus, nec ad fidem venturi statim iudicij adducant, eum vel mente captum vel à Sathana planè excæcatum esse,

nemo

nemo dubitabit. alioquin enim à rectæ rationis vsu nemo tam esse potest alienus, quin ex his quæ diximus rerum omnium inusitatis motibus, facilè colligat imminentem mundi finem. Qui si forsitan vltra nostram, qui hodie viuimus, ætatem se porrigat, euestigiò tamen subsecuturum esse certissimis argumentis conuincitur, vt sibi nemo longiusculam aduentus Domini moram polliceri debeat vel possit. Imo vero quia hæc signa aduentum suum mox subsecuturum esse manifestè Dominus affirmet, ea autem iamdudum transysse perspicuum sit, nullo amplius momento temporis tuti esse possumus, quo dies Domini & finis rerum non sit expectandus.

Quo igitur consilio, instantis illius Diei pericula præueniemus, et dubiam

aduentus

aduentus Domini horam tutò expectabimus? postulat ordo vt id nunc nostra oratione explicetur.

Primum verò omnium, ex animis nostris extirpari funditus velim illam multitudinis prophanam opinionem, qua fingunt alios, quicquid agant, necessariò saluari, alios verò æterno decreto, fatoq; plane stoico, ita circũscriptos vt quoquo se verterint, peccatum & maledictionem nequeant effugere: siquidẽ hæc perniciosa bonis moribus persuasio, impiam multorum securitatem confirmat, dubitationem de gratia Dei alit, & in desperationem inducit. Cum enim alij se opinantur necessariò destinatos esse vitæ & saluti ab æterno, ac ne quidem vllis quãtũuis horrendis sceleribus excutere fidem, nec amittere spiritũ sanctum, vt quidã tradũt,

confidentius

confidentius in delictis commorantur, & carnis voluptatibus obtemperant, idq; non iniuria, cum sine omni suæ salutis & pietatis dispendio, agere, scilicet; liceat quicquid libitum est. Alij vero omnem salutis curam et studium, prorsus abyciunt, ac se fatali necessitati & præuidentiæ Dei (vt aiunt) totos commendant, cui quicquid committunt sceleris, acceptum referunt Sunt etiam qui mox in desperationem ruunt, ac non modo curam, sed & spem salutis omnem sibi præscindunt ipsis, dum cogitant se ineuitabili necessitate ad interitum vrgeri, ideoq; conditos, vt peccent et pereãt Talis erat Petrus Ilosuanus Vngarus, qui sibi ante biennium, in hunc errorem illapsus, vitam laqueo finiuit, scripto, quod in mensa ad quam se strangulauit, reliquerat, facti rationem hanc reddens, quòd nimirum

mirum senserit se ex numero electorum Dei seclusum esse, & æterno Dei decreto ad infernum detrudi. Neq; vero Ecclesiæ solum exitiosa est hæc pestis, verumetiam in Deum contumeliosa, iusticiæ, misericordiæ & promissionibus diuinis bellum facit, ac totam doctrinam de pœnitentia euertit. Quid enim sanctißimum nomen Dei magis obscurat & contaminat, quàm eum peccati authorem & causam propriam fingere, qui in alios transfert culpam, quam ab æterno fieri decreuit? Id autem eos facere, qui omnia scelera vt fierent, ab æterno voluisse Deum & prædestinasse affirmant, perspicuum satis attendenti est. Nam si nihil in rebus humanis contingat, quod ab æterno Deus non decreuerit: (vt illi volunt) certè etiam peccata ex decre-

to Dei necessariò euenire, necesse est. quo constituto efficitur & illud, vt qui decreuit, voluit & determinauit vt peccatũ non posset non fieri, is peccati vera & propria causa sit: quod summæ bonitati Deo, qui nec voluit, nec approbauit, nec iuuit vnquam nedum decreuit peccati actionẽ, tribuere, sũma blasphemia est. Quin etiam, quia constat Deũ seriò irasci peccatis & seuerissimè punire: neminem autem, nisi qui decernendo forte errauit, proprijs decretis inimicum esse: consequitur Deum peccata non decreuisse. At vero tanta est, iniquiunt, bonitas Dei, vt etiamsi ea decreuerit fieri, ad illustrandam vt misericordiam in alijs gratuitò saluandis: ita iusticiam iu alijs ob peccata condemnandis, à peccati tamẽ causa longè absit. Sed non est imaginaria Dei bonitas, Vult etiam eam à

creatura

creatura rationali intelligi, ideoq; manifestissimis rationibus inde vsq; ab initio, demonstrauit se horribiliter odisse et auersari peccatum. Et quæ queso insania est, existimare summam bonitatē mala decreuisse vt eueniant bona. quasi vero nullum aliud esset Deo declarandæ iusticiæ suæ medium, nisi summa illa bonitas & misericordia, sibi ipsi causa iræ foret, & quos æterno decreto suo in malitiam compulit, eos ob malitiam perderet, Næ illi egregij sunt diuinæ iusticiæ patroni. Deniq; si non vult Deus omnes quos vocat, venire ad nuptias filij & saluari, imo vero si eorum nonnullos æterno decreto prohibuit ne venirent, quo iure tam vehementer irascitur non venientibus? & omnem condemnationis causam, in neglectæ vocationis solam culpam transfert? Cur

 inuitat

inuitat quos venire nolit, atq; id iustißimus, verißimus, optimus, benignißimus & ab omni simulatione remotißimus Deus in se recipit, quod ne quidem homo ingenuus in se admitteret, vt is sit, quem se putari nolit? Ideo ne fortasse (vt solent qui amicitias simulant) vt occultam voluntatem & decretum suum (horreo dicere) simulatæ vocationis prætextu tegat, & quos venire secretò prohibuit, quòd non venerint, iustè videatur perdere? Meridiana autem luce clarius est, Deum non ludere simulationibus, non decipere, non secreto dissentire à verbo suo per filium reuelato, non temerè irasci peccatis, ac iustißimè punire delicta æternis supplicijs. *Vult igitur* omnes venire quos vocat, omnes audire missum à se filium, & saluari, nec quenquam æterni decreti neceßitate in peccatum

catum

catum compellit, vt eleganter Augustinus ad Prosperum & Hilarium, Hæc, inquit, regula inconcussè tenenda est: peccatores in peccatis præscitos esse, non præparatos: pœnam autem esse præparatam. Et fulgentius: non præparauit Deus iniquos ad iusticiam amittendam, quia prauitatis præparator nunquam fuit: sed præparauit vt diuina æquitas redderet, quod humana iniquitas admitteret.

Porrò pugnare etiam hanc opinionem diximus, cum misericordia Dei. Ea enim tàm opulentè effusa est in omnia opera eius, vt eorum nullum sit, cui non immensa gratia & misericordia creationis opere sit præstita. Vidit enim Dominus omnia quæ fecerat & erant valde bona. Et enim vt pro instituto nostro, de solo homine

dicamus, expreſſè dicitur hoc conſilium, hic finis creationis hominis Deo fuiſſe, vt eum ad imaginem & ſimilitudinem ſuam, ſapientem, iuſtum, bonum, veracem, liberũ formaret, qui in vera iuſticia ſe agnoſceret, & perpetua obedientia celebraret. Faciamus inquit, hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram. Hominis vocabulo, totam naturam humanam, cum omnibus indiuiduis intelligens, nihil enim odit eorum quæ condidit, Sapient: II.

Si ergò creatio eſt opus miſericordiæ in omnes creaturas, vt reuera eſt: & homo ad imaginem Dei, iuſticiam, ſapientiam, cognitionem Dei et ſancti tatẽ veram vt Ephe: 4 dicitur, eſt conditus: miſericordiam Dei fœdè infamant & lacerant, qui aſſeuerant eum

æterno

æterno decreto, vlli creaturæ ſuæ miſe-
ricordiã denegaſſe, & in eũ finem quoſ
dam condidiſſe vt in peccata prola-
bantur & pereant. Id enim eſſet homi-
nem formare ad imaginem & ſimili-
tudinem Sathanæ. Eodem planè mo-
do & vniuerſalis eſt miſericordia Re-
demptionis, cum enim totum genus no-
ſtrum in Adamo excidiſſet originali
gratia, Deus memor inexhauſtæ miſe-
ricordiæ ſuæ propter Mediatorẽ, quem
arcano et inenarrabili conſilio cõſtitu-
erat filium vnigenitum, offerentem ſe
ſatisfactionem & λύτρον pro nobis, in
Adamo omnes recepit in gratiam: et fi-
lium in noſtras miſerias & mortem
demerſit, non pro aliqua humani ge-
neris parte, ſed pro peccatis totius
mundi, vt teſtatur ſcriptura. Ideoq;
veniens in mundum filius Dei omnes
vocat, Venite ad me omnes qui la-

 boratis

boratis & onerati estis, atq; hanc ardentissimam voluntatem misericordiæ æterni patris, erga eos etiam qui perierunt, profusis lacrymis cum gemitu super impœnitentes Ierusolymitanos euidenter ostendit: Ierusalem Ierusalem inquiens, quoties volui te congregare, vt gallina pullos suos, & noluisti. Deplorat enim filius Dei, suspirat & ingemiscit non electos suos, sed eos qui tempus visitationis suæ non cognouerant ac præcipites in interitum ruerant. Eos inquam, se ardentissimo pectore voluisse congregare sub alis misericordiæ suæ, & in vitam æternam refocillare, voce et lacrymis testatur ipsa æterni patris veritas. Quare qui eũ arcana voluntate contrariũ voluisse et ab æterno decreuisse affirmant, ij lacrymas filij Dei & misericordiam diuinam horribili blasphemia grauant.

Testan-

Testantur idipsum amplissimæ promissiones diuinæ, quarum paucas è magna multitudine in medium aduocabimus. Isa: 1. dicitur, Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, & venite & arguite me, dicit Dominus. Et cap: 53 Omnes nos quasi oues errauimus, & posuit Dominus super eum omnes iniquitates nostras. Et cap: 61 inquit Messias, se missum esse vt consoletur omnes lugentes. Ieremiæ 26 ad prophetam inquit Dominus: Noli subtrahere verbum, si fortè audiant & conuertantur vnusquisq́ à via sua mala, & pœniteat me mali quod cogito facere eis. Item si pœnitentiam egerit gens illa à malo quod locutus sum aduersus eam, agam & Ego pœnitentiam super malo quod cogitaui vt facerem ei. Ezech: 33. Vi-

uo Ego dicit Dominus: Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat. Rom: 11. Concluſit Deus omnes ſub inobedientiam vt omnium miſereatur. Item, venit in mundum filius hominis vt ſeruaret quod perierat. omnes autem perieramus. Et Iohan: 3. Sic Deus dilexit mundum vt filium ſuum vnigenitum daret, vt omnis qui credit in eum non pereat. Non enim miſit Deus filium ſuum in mundum vt condemnet mundum, ſed vt ſeruetur mundus per eum. Mundus inquit, non pars Mundi. Hæ & ſimiles ſententiæ paßim obuiæ in ſacris literis, ſatis oſtendunt vniuerſalem eſſe promiſſionem gratiæ: velle Deũ vt omnes audiant mißum Mediatorem, & conuertantur, iuxta illud: Deus vult omnes ad pœnitentiam reuerti & neminem perire. Item Conuertimini & agite

pœni-

pœnitentiam et non erit vobis in ruinā iniquitas. Declarantur hæc illustri Niniuitarum exemplo, quibus etsi post 40 dies interitum & deletionem fuisset Dominus cōminatus, admiranda dispensatione diuina contingit misericordia agentibus pœnitentiam vt Ionæ 3. dicitur: Misertus Dominus super malo quod locutus fuerat vt faceret eis & non fecit: ineffabilem suam misericordiam hoc exemplo omnibus peccatoribus commendans. quapropter & Christus Matt: 12 inquit, futuros extremo die impœnitentium Iudeorum iudices Niniuitas, quòd hi eodem monitore resipuissent, illi vero in malitia perseuerassent. Vnde facile perspicuum est, etiam Iudeos infideles potuisse conuerti, nec fuisse æterno Dei decreto impeditos, quo minus & illi sicut Niniuitæ ad prædicationem Ionæ

resi-

resipiscerent. Alioquin enim Exemplum resipiscentiæ Niniuitarum, ipsis iniuria in iudicio obijceretur.

Quin & ridiculum spectaculum erit prædicatio pœnitentiæ, si quidam necessariò, nolint velint, spiritum sanctum & fidem semper retinent, & saluantur: alij eadem necessitate, vt fidem & spiritum sanctum nunquàm habuêre, ita nec consequuntur vnquã: sicuti tradunt, qui furoribus stoicis, de fatali omnium actionum nostrarum necessitate, sunt implicati Quod si ita se haberet, rueret hæc præcipua doctrinæ Christianæ pars, de pœnitentia quã Deus omnibus ætatibus, imo omnibus hominibus voluit esse notissimã. quibus enim quæso præciperetur conuersio? pijs ne, qui à Deo & fide nunquam auertuntur, An impijs? Certè

Impijs,

Impijs, hoc est, fide vacuis non dixerint Stoici. Nam cum illi æterno decreto sint probibiti ne conuertantur, ludere videretur Deus, si quid ipsis de Conuersione mandaret, quos conuerti noluit. Probis igitur solis dicant, necesse est. At id non minus absurdum est, quòd (ex eorum sententia) hi à Deo non auertuntur vnquam nec fiunt impij. Siquidem fidem necessariò semper habent quæ sola discernit inter pios & impios, efficitq́; vt Deo semper placeant & in perpetua pœnitentia viuant. quomodo ergò conuerti iubentur, qui nunquam non sunt conuersi? & quomodo amissæ arguuntur fidei, qui fidem semper retinent? Nam de fide fidem semper retinent? Nam de fide præcipuè pœnitentia præcipit. An tantum vt expergiscatur fides piorum, quæ (sicuti aiunt) sceleribus contra conscientiam interdum veluti opprimitur,

tur, re autem vera non amittitur, dormit tantum & delitescit. Atqui sic pœnitentia non erit conuersio hominis Impij ad Deum, vt copiosè scriptura testatur: sed tantum Expergefactio dormitãtis fidei, eamq́ ob causam, vt mihi videre videor, nonnulli resipiscẽtiæ nomine libentius vtuntur quàm conuersionis: non quòd inficiar id magis quàm pœnitentiæ verbum, respondere græco μετανόιας: sed olfacere eos existimem id in suã sententiam citius trahi posse, ne scilicet videantur pij per peccatũ prorsus auerti à Deo, sed vt Ebrij ad tempus tantum desipere, nec magis fide, propter lapsus etiam atrocißimos, quàm ob ebrietatem ratione spoliari, atq; ita cum se constrictos teneri vident, eò tandem dilabuntur, vt fateantur quidem extingui & excuti fidem & spiritum sanctum, non re ipsa, sed

quod

quod ad effectus tãtũ attinet. Id quod
non minus ridiculum est, quàm si dice-
res ignẽ remanere sine calore, vel mor-
tuum vita tantum carere, non spiritu
vitali. Nam qui in nobis spiritualem
vitam et fidem exuscitat, spiritus san-
ctus, nunquam est ociosus in electis,
quin suas semper exerat vires, iuxta
dictũ, qui sũt filij Dei, hi ducuntur spi-
ritu eius. Itaq; vt nullum ignẽ esse verè
dixeris, vbi nullus est calor: ita vbi
non sentitur, spiritũ Dei amissũ esse re
ctè affirmaueris, extinctã et mortuam
fidem, vbi nulli sentiuntur fidei fru-
ctus, actiones & effectus. Id autem to-
ties fit etiam in electis, quoties peccato
cõtaminatur cõscientia Ezech:3 quũ a-
uerterit sese iustus à iusticia sua, et fece
rit iniquitatẽ, morietur in peccato suo
Et cap:33. Iustus nõ potest viuere in iu-
sticia sua quo tẽpore peccauerit: quibus

dictis

dictis apertè testatur Dominus Iustos, id est, fideles & renatos (nemo enim Iustus est nisi per fidem) lapsos in peccatum, amittere vitam spiritualem & iusticiam, quæ fides est, & planè mori, nisi rursus conuertantur.

Ita lapsi primi parentes, Dauid, Petrus, & multi alij amiserunt spiritum sanctum & fidem, & in peccatis perijssent, nisi per pœnitentiam fuissent ad Deum conuersi. Quemadmodum exemplo Saulis declaratur, qui & ipse Deo placuit, iustus fuit, fidem & spiritum sanctum habuit, vt 1 Samu: 10. patet: sed prolapsus in peccatum, dona amittit, & perseuerans in impœnitentia perit. Et quis diceret Idolatram Manassen, cum furijs plane diabolicis agitaretur aduersus Deum, fidem habuisse & Spiritum

sanctum?

ſanctum: At is tamen conuerſus legi-
tur & ſaluatus. Sic Nabuchodono-
ſor, Paulus, Magdalena, Publicanus
Matthæus et innumerabiles alij iuxta
iuramentum Domini: Viuo Ego No-
lo mortem peccatoris. Conuertimini
conuertimini & quare moriemini Do-
mus Iſrael? Iuſticia iuſti non libera-
bit eum quo tempore transgreſſus fue-
rit, neq; impius impinget in impieta-
te ſua, quo tempore conuerſus fuerit.
Vnde perſpicuum ſatis eſt, fideles à
Deo auerti, fidem amittere, & mori
poſſe: rurſus infideles & impios ad
Deum conuerti & ſaluari. Nec alia
cauſa eſt, cur Deus interceſſione filij
placatus, decretum diſpenſationis ſuæ
de recipiendis per pœnitentiam repro-
bis & iniuſtis, in orbem terrarum
euulgârit. Quin etiam doctoribus Ec-
cleſiæ grauiſsimè comminatur niſi hoc

L decretum

decretum pijs ſimul & impijs diligenter inculcauerint: requiſiturum enim ſe ab ipſis, ſi neglectæ vocationis culpa, iuſto vel iniuſto perditionis occaſio fuerint. ſignificans iuſtum labi & perire poſſe, e diuerſò iniuſtum reſurgere in vitam. Quid igitur? Mutabilia ne ſunt, falli ne & impediri poſſunt conſilia Dei? Id enim præcipuum eſſe axioma video, vnde ſibi fatales iſtas Parcarum tabellas nonnulli fabricant. ſed atrocem Deo iniuriã faciũt, quòd quæcũq; is ex omnipotente ſua ſapiẽtia præſciuerit futura mala, ea illi cũ cõſilijs et decretis eius confundant, cum cõſtet ſummam bonitatem, nec voluiſſe, nec iuuiſſe nec approbaſſe vnquã multò minus decreuiſſe vt peccatum fieret: iuxta dicta: Non Deus volens iniquitatem tu es. Item ex te perditio tua Iſraël, in me autem auxilium tuum, Et

Auguſtinus

Augustinus præscitos esse inquit, non
præparatos peccatores in peccatis. Dis
cernenda igitur est præscientia Dei,
à consilijs eius. Præuidit lapsum Adæ,
Saulis, Dauidis, Pharaonis, Petri, Iu
dæ, Neronis & aliorum, nec tamen
hac præuisione voluntates eorum iuuit
aut impulit in peccatum, nec conces-
sum naturæ liberum agendi modũ ade-
mit, quin se sponte sua à Deo auerterẽt
contra propositum & voluntatẽ diui-
nam, & suæ conditionis finem. Cæterũ
quæ consilijs Dei verè annumerantur,
ea immutabilia rectißimè dicũtur quæ
nec falli, nec impediri vlla ratione pos-
sunt. Ea autem non omnia eodem modo
sunt determinata, alia enim decreuit si
ne conditione, vt creationem et susten-
tationem huius naturæ, mißionẽ filij,
& similia quæ à sola sua voluntate
dependent: alia cum conditione, ea ni-

mirum quæ præter ſuam, voluntatem
quoq; humanam requirere voluit. Ita
cum ad imaginem ſuam condidiſſet ho
minem in vera iuſticia et libertate, bea-
tam immortalitatem ei decreuit cum
conditione obedientiæ, ſi à vetito fru-
ctu abſtineret: mortem vero & male-
dictionem ſi ſecus faceret. Sic &
immotum & immutabile conſilium
Dei eſt, lapſum hominem propter Me-
diatorem filium recipere in gratiam,
vt Ephe: 1 dicitur: Elegit nos in ipſo
ante conſtitutionem mundi: prædeſti-
nauit nos in adoptionem filiorum per
Ieſum Chriſtum. Hoc conſilio vult
Deus omnes homines ſaluos fieri, ſicu-
ti iureiurando teſtatur: Viuo Ego no-
lo mortem peccatoris. Sed ad hoc
decretum ſuum, accedere voluit homi-
nis voluntatem, & fidei conditionem
interuenire, quam niſi acceptaret ho-

mo,

mo, fore vt æternum periret, iuxta decreti Regulam: omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam. Qui vero non credit, iam condemnatus est. quia non credidit in nomen vnigeniti filij Dei. Cum igitur hominis voluntati libertatem permiserit Dominus, quæ adhuc post lapsum quodammodo reliqua est: fit, vt alij saluentur, alij liberè in peccatum ruant & pereant: alij fidem nunc habeant, nunc eam rursus abijciant: & permissu Dei contraria voluntati & decreto eius peccata contingant, quemadmodum in lib: de Spiritu et litera ait Augustinus: infideles contra voluntatem Dei facere, cum eius Euangelio non credunt. Nec tamen mutari decretum Dei, nec falli aut impediri, nec omnium accidentium causa dicitur. Non enim decreuit vt hic non possit

 credere,

credere, ille non fidem abijcere: hic non
ſaluari, ille non perire: ſed decreuit vt
omni credenti in Chriſtum imputetur
fides in iuſticiam & ſalutem Rom: 4.
rurſus, vt qui non crediderit condēne-
tur, ſuum cuiq; liberum agendi modum
ita permittens, vt in peccatū vel mor-
tem, in iuſticiam et vitam, neminem co-
gat. Vnde Auguſt: contra pelag: ad
Bonifa: lib: 1. cap: 38 inquit. Ex Dei
potentia vel in malum vel in bonum
nullus inuitus cogitur, ſed Deo deſe-
rente pro meritis in malū iuit, et Deo
adiuuante ſine meritis conuertitur ad
bonum.

Itaq; non ſine horribili ſcelere vt om-
nium peccatorū, ita etiam reiectionis et
condemnationis Impiorū cauſam in ſo-
lū decretū Dei transferunt inimici vni
uerſalis gratiæ, reclamātibus omnibus
Prophetis et apoſtolis, ac vnanimiter
teſtan-

testãtib: ex ipso homine, et in homine, non in Deo esse reiectionis causã. iuxta dictum, Ex te perditio tua Israel in me autem auxilium tuum. Et Deut. 11. Ecce propono in conspectu vestro hodie benedictionẽ et maledictionem: benedictionẽ, si obedieritis mãdatis Domini dei vestri quæ Ego præcipio vobis hodie: maledictionẽ, si non obedieritis mãdatis Domini Dei vestri. et cap: 30. Testes inuoco hodie cœlũ et terram, quòd proposuerim vobis vitam et mortẽ, benedictionem et maledictionẽ. Elige ergo vitã vt et tu viuas et semẽ tuum. Ita passim cũ pœnis afficitur contumax populus, citantur causæ: quia offenderunt Dominũ Deum suũ: quia noluerunt obedire Domino Deo suo, sed indurauerunt ceruicẽ suã, et abiecerũt legittima eius, &c 2 paralip: vltimo. Mittebat Dominus Deus patrũ eorũ ad illos, p

 manum

num nunciorum suorum de nocte con- surgens & quotidie cõmonens, eo quòd parceret populo & habitaculo suo. At illi subsannabant nuncios Dei, & par- uipendebant sermones eius, donec a- scenderet furor Domini in populum ei- us & nulla esset curatio. Item Tota die expandi manus meas ad populum con- tradicentem. Sap: 11. Misereris om- nium quia omnia potes, & dißimulas peccata hominum propter pœnitenti- am. Diligis enim omnia quæ sunt, & nihil odisti eorum quæ condidisti. Estq́ continua ferè quærela omnium prophe- tarum super impœnitentes, quòd dere- liquerint Dominum, quòd indurauerint facies suas & noluerint reuerti vt ait Ieremias. Ita & ipse filius Dei re- iectionis impiorum solam causam esse inquit, quòd noluerint vocanti Deo obtemperare: quod congregari sub alis

miseri-

miſericordiæ diuinæ recuſauerint, & miſſum à Deo ſaluatorem in fide recipere. Quæ cauſa expreſſè additur decreto diuino. Qui vero non credit iam condemnatus eſt. quare? quia inquit, non credidit in nomen vnigeniti filij Dei. Nam hæc eſt condemnatio quòd Lux venerit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem. Quin & dolorem ſuum in perditione miſeræ creaturæ ſuæ, & cor æterni patris erga nos oſtendit amariſsimis lacrymis, quibus excæcatæ Iudaicæ gentis interitum proſequitur. quemadmodum aliàs gaudium eſſe teſtatur in conſpectu Dei & ſanctorum angelorum, in conuerſione vnius peccatoris, magis quàm ſuper nonaginta nouem iuſtos, qui non indigent pœnitentia.

Dementia igitur fuerit, ab hac

reuelata in filio ardentiſsima beneuolē-
tia et ſtudio Dei erga omnes homines,
confirmata tot prophetarum oraculis,
mentes conuertere ad curioſas diſputa-
tiones de præſciētia Dei. Nec ſine inſi-
gni impietate ſcrupuloſas imaginatio-
nes noſtras, vnumq́ et alterum obſcuri-
us ſcripturæ dictū, tot tamq́ perſpicu-
is teſtimonijs oppoſuerimus. quanta eſt
enim iniuria imo blaſphemia, ratiocina
ri Deum ideo peccata efficere, cōtradi-
ctorias voluntates habere, ac æterno de
creto quibusdā miſericordiā denegare,
quòd ſacrarū literarū phraſi dicatur in
durare quem velit: Notū enim eſt, ſcri-
pturæ quodam more, etiam ea Deo tri-
bui, quæ fieri tantum permittit, quæq́
fieri ſolent vbi nec impedit, nec mutat,
nec cogit efficaci voluntate vt cōtrari-
um fiat. Ita obdurare dicitur cor pha-
raonis, quòd iuſto ſuo iudicio contu-

macem Pharaonis animum, quem nul-
la miracula flectere poterant, ſinit in-
dureſcere, & nec mutat, nec emollit.
nihilominus Pharao ſibi ipſi propria
indurationis cauſa eſt, quæ ipſi 1 Sam.
6. expreſſe tribuitur. Sic 2. Sam: vl-
timo dicitur furor domini incitaſſe
Dauidem vt numeraret populũ, quod
ipſũ 1 paralip: 21 Sathanæ tribuitur,
quia nimirum iratus Dominus permi-
ſit eum à Sathana commoueri in pec-
catum: Huc congruit illud Auguſtini:
Deus non indurat impartiendo maliti-
am, ſed indurat non impartiendo grati
am. Cum igitur Deus non aliter homi-
nem induret, quàm deſerendo ſinat eũ
propter peccatum indureſcere: homo
autem ſponte ſua per peccatum ſe libe-
rè à Deo auertat, & deſertionis effica-
cem cauſam præbeat: ſequitur, non
Deum ſed hominem ſibi ipſi propriam
indu-

indurationis causam esse. Ideoq; exhortatur spiritus sanctus in Psal: ne vocati à Deo obduremus corda nostra. Quemadmodum Pharao ad pœnitentiam & obedientiam erga Deum vocatus multis miraculis, cor suum aggrauauit.

Nec minus importunè opponitur nobis ex 9 cap: Rom: Exemplum Iacob & Esau, contra sententiam Apostoli, cui cum hic scopus esset, vt ostenderet iustificationem, homini contingere ex sola misericordia Dei, per fidem in Christum sine omni conditione personarum & nationum : occurrit opinioni eorum qui Ecclesiam, iusticiam & salutem ad carnalem propagationem & ordinariam successionem seminis alligabant, ostendens, vt ex vno eodemq; parente natos, hunc reprobari,

ri, illum eligi : ita ex vna eademq́ generis humani maſſa hos ſaluari, illos condemnari. Quòd nimirum ex gratia gratuita Dei, non ex ordine ſucceßionum vel meritis noſtris pendeat iuſticia & vita. cum omnes ex eodem prognati in peccatis, ſimus indigni miſericordia Dei, huc allegat ſcripturæ dictum: Miſereor cuius miſereor, id eſt, cuicunq́ contingunt beneficia mea, iuſticia, ſalus & vita, ei ſunt miſericordia non meritum. Interim tamen non transfert Apoſtolus reiectionis cauſam ab homine, in Deum. Imò vero diſertè affirmat, reprobos ob contumaciam & incredulitatem reiectos eſſe, Iſaiæ teſtimonio : Tota die expandi manus meas ad populum non credentem ſed contradicentem mihi. & paulò pòſt inquit, propter incredulitatem fracti ſunt, tu autem fide ſtas, noli al-

tum

tum sapere sed time. Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem & seueritatem Dei: in eos quidem qui ceciderunt, seueritatem: in te autem bonitatem, si permanseris in bonitate, alioquin & tu excideris: sed & illi si non permanserint in incredulitate, inserentur. Ex quibus perspicuum est, Apostolum non voluisse, hominis voluntatem vt truncum, coactam trahi à Deo siue in mortem siue vitam. neq; certos quosdam decreto Dei prohiberi ne credant. Exhortatur enim vt qui in fide sunt, cautè ambulent: posse enim eos nisi in fide permanserint, gratia excidere ac è numero electorum excindi. Quemadmodum & qui propter incredulitatem excisi sunt, rursus implantari, si diffidentiam abiecerint. Vt enim seueritas iusticiæ diuinæ

uinæ omnes contumaces & incredulos reijcit: ita bonitas Dei omnes credentes in filium, propter filium recipit in poſſeßionem vitæ æternæ. ac vt hos ex ſola miſericordia ſaluat, ita illos ob ſolam incredulitatem damnat.

Remotis itaq; delirijs Stoicis, audiamus & exoſculemur filium, vt omnium Prophetarum & Apoſtolorum ſuorum vocibus, ita ſuo quoq; gemitu & lacrymis teſtificantem, hanc eſſe æterni patris voluntatem, vt omnes ad pœnitentiam veniant et nemo pereat.

Quæ cum ita ſint, citra controuerſiā eſt, diuinam miſericordiam, hiſce dieb: & annis nouißimis, vt ſeuerißimè uerbo ſuo, prodigijs et ſignis nos admonet, ita ardentißimè pœnitentiam noſtram cupere & expectare. Ideoq; diuitias longanimitatis ſuæ tàm opulente

in

in nos effundit, & furias nostras (quos meritò in infernum viuos olim deturbasset) tanta lenitate tolerat. Cauendum igitur diligenter et prouidendum est, ne patentem omnibus pœnitentibus misericordiæ cœlestis ianuam, nostra nobis incuria occludat. Neq; patiamur spinosis disputationibus particularitatis, vniuersalem gratiæ promißionẽ nobis extorqueri, cum illa neminem nisi qui seipsum sponte sua contumaciter excluserit, misericordiam denegat: ac ne huic quidem, si maturè in vera pœnitentia inexhaustam Dei bonitatem rursus implorauerit. Sed nec minor danda est opera, vt seueritatem diuinam, in omnes qui concessum gratiæ tempus vel negligunt vel contemnunt, ac præsentium temporum pericula penitus cognoscamus. Id enim vt securitatem carnalem excusserit,

rit,

rit, ita diligentiam exuſcitat eò maio-
rem, quò intelligimus plura, noſtræ con
uerſioni impedimenta prætendi à Dia
bolo, & cum maiore periculo res no-
ſtras coniunctas eſſe, ſi impediamur.
Moram enim vindictæ, grauitate pœ-
næ Dominus pro ſua iuſticia omnino
recompenſabit. Enimuero licet om-
nibus quidem ætatibus, propter rebel-
lionem viciatæ naturæ, anguſta fuerit
via quæ ducit in vitam: certum ta-
men eſt in hac extrema extremorum
temporum malitia, multò laborare nos
difficilius, quòd & Diaboli furor in
nos, & noſtræ maior ſit naturæ infir-
mitas, ac omnis generis ſcelerum mul-
tò frequentior vſus. Quo fit, vt &
ipſi pij, corruptiſſima impiorum con-
ſuetudine & exemplis, ſæpe in pecca-
tum protrahantur, ac in ſecuritatem
ſenſim inuitentur, non ſine inſigni pie-

tatis & fidei periculo. Quocirca non minor ipsis conseruandæ, quàm impijs consequendæ pietatis cura est habenda. proinde videamus qua ratione prudenter vita instituenda sit, vt parati semper & intenti simus in aduentum Domini, ne nos Dies illa inopinantes obruat.

Christus rogatus à discipulis diem aduentus sui ad iudicium, postquam de signis diem illum præcursuris & temporum nouißimorum difficultatibus prolixè dixisset, sapienter moderandæ vitæ consilium instituit: quo incertitudinem diei & quaslibet molestias & pericula temporum à suis anticipari velit. Id autem non incommodè bipartitò diuiserimus, ut Vna pars quæ fieri: Altera quæ caueri Dominus mandauerit, cõtineat. De illa lucæ 12 sic inquit, sint lumbi vestri præcincti et lucernæ accẽ

sæ

ſæ & vos ſimiles hominibus expectantibus Dominum ſuum quando reuertatur à nuptijs. Eſtote parati: quia qua hora nō putatis, filius hominis veniet: Beati ſerui illi, quos cū venerit Dominus inuenerit vigilantes.

Hac paræneſi vult primum omnium coërceri præcingiq́ omnes affectus et deſideria carnis, quæ inimicitia ſunt aduerſus Deum. quemadmodum enim homines induſtrij fluxum veſtium ſuccinctè colligunt, vt promptiores et expediti magis ſint in opera neceſſaria: ita his qui in negocio ſalutis verſantur aut verſaturi ſunt, diligenter eſt proſpiciendum ne laxitate, fluxu & mollitie carnis impediantur in opere ſpirituali. ſiquidem omnium ſanctorum experientijs certū eſt, delitijs carnalium affectuum ſæpe fatigari ſpiri-

tum nostrum & impediri inuocatio-
nem, etsi nos illi non vincant. Quod si
vero diligentia spirituali non frenen-
tur, & vincant: fidem prorsus extin-
guunt & spiritum sanctum excutiunt.
Idq; quoties voluntariè conscientiam
peccato contaminamus. Non enim
est quòd sibi quisquàm, quandiu in sce-
lere voluntario versabitur, fidem &
pietatem imaginetur (quæ nunc sanè
pestis est in orbe Christiano maxima)
nisi abiecto omni proposito peccandi in
vera pœnitentia ad Deum redeat. Pri-
ma igitur cura nobis hæc esto, vt car-
nis imperium planè excutiamus, lapsus
voluntarios, vt veræ pietatis nocenti-
ßimam pestem cautè vitemus. Tum
vero si humana forte fragilitate victi,
peccato conscientiam leserimus, vt
quàm citißimè ita resurgamus, ne vl-
lum in nobis remaneat peccati proposi-
tum,

tum, ſed eiuſdem ardens odium & fu-
ga. Vt in nobis per verbum efficax ſit
ſpiritus Dei, qui vt per peccatum a-
mittitur, ita peccati propoſitum ab-
horret, nec vllam in nobis virtutem ex
ercet, donec id è cordibus radicitus e-
uellamus.

Poſtquam vero diligente mo-
rum diſciplina carnem c[illegible]us,
proximum eſſe vult Dominus, vt in-
ſtructi paratiq́; ſemper ſimus quacunq́;
vigilia aducnientem Dominum ſuſci-
pere Quandoquidem rerum noſtrarum
hæc eſt inconſtantia, & mortis hora
ita dubia incertaq́;, vt nihil periculoſi-
us ſit, quàm in eo vitæ ſtatu vel minu-
tiſsimum momentum viuere, in quo
piè nequeas mori. Conſiſtit autem hic
paratus et inſtructio noſtri, in vera pœ
nitentia, in qua virtute ſpiritus ſan-

cti, per verbũ accenditur fides quæ vero Dei timore et amore, charitate proximi, & perpetuo peccati odio ardet. Estq́ hæc verè lucerna ardens & accensa, quæ non sinit in peccatis et morte nos obdormiscere, quam diu retineatur. Nam cum verbum Dei & veram lucem Iesum Christum semper intueatur, venire Dominus non poterit quin ea aduenientem obseruet. Lux etiam cum sit spiritus sancti lumine accensa, tenebras, hoc est, peccata auersatur, & vt venenum lucem suam extinguens, odit. nec enim fieri poterit vt qui Christum verè amat & vsq́ intuetur, peccatum diligat. Cum autem vniuersale sit hoc præparationis mandatum, & prædicatio conuersionis ad omnes pertineat: omnis omnium nostrum impendenda hic est opera, vt verè conuertamur, & verè accen-

sas

ſas habeamus lucernas, cauendumq́; ne inanis fidei opinione nobiſipſis adblandiamur, exemplo eorum qui fucata tãtum cõuerſionis larua cum Deo ludũt, ſatis eſſe arbitrati ſi ſemeſtrem impietatem, octiduanæ hypocriſis lenocinio exornauerint, quorum damnatio iuſta eſt. Nam cum hi ſpeciem tantum pietatis habeant nec ſeria ſuæ ſalutis afficiantur cura, vt qui deſideria carnis magis quàm Deum venerentur & ament: permiſſu Dei magis magisq́; in impietate proficiunt & obdureſcunt, & cooperante Diabolo paulatim merguntur in mentem reprobam, fiuntq́; nouiſsima eorum peiora prioribus, etiamſi ad momentaneam pietatem interdum recurrant, & Sacramentis Eccleſiæ in externo piorum cœtu ſe ornent ac fidem ſimulent. Deſcendamus igitur in noſmetipſos,

ipsos, & nobiscum habitemus propriæ conuersionis diligentes exploratores. quæ si talis sit vt agnitione iræ Dei aduersus peccata expauescamus ex animo, erigamur autem acquiescentes cum leticia in Mediatore, & subyciamus nos Deo in veræ obedientiæ proposito: citra controuersiam est, inchoatam in nobis pœnitentiam & fidei lucem accensam esse. nos quoq; paratos esse, quoad vsq; in illa integritate permanserimus: quod si vero eiuscemodi motus timoris & amoris Dei ac propositum obedientiæ iuxta omnia præcepta diuina, in nobis non inuenerimus: indubitatò statuendum est, nos adhuc in tenebris imparatos periculosè versari, facturi Christiani hominis officium, & operæ maximum precium, si omnes curas cogitationesq; nostras in veram pœnitentiam maturè conuerterimus.

Ter-

Tertio, ad imperium suum ita paratis, vti diximus, præcipit Dominus Vigilantiam, hoc est, diligentiam Christianam in conseruanda veræ pietatis professione, contra omnes inimicorum insultus. Cum enim vigilantissimos hostes habeamus, carnem propriam, mundum & Diabolum principem in omnes occasiones intentissimum, non mediocris fuerit diligentiæ vndiquaq; cauere, necubi dolo aut arte nos inopinantes adoriantur et stationem nostram interturbent, quam ita tueri nos vult Dominus, vt ne qua oriatur vel occidat hora, qua veniens non possit nos eam acriter propugnantes inuenire. Quæ si nostra non fuerit diligentia: veniensq; dormientes nos aut stationem deserentes compererit, positurus erit partem nostram cum hypocritis vbi erit fletus & stridor den-

tium, ſolos etenim eos ſeruos ſui trium-
phi & beatitudinis participes faciet,
quos in aduentu ſuo habuerit vigilan-
tes. Verum enim, quia omnis ferè
Diaboli ars, aſtucia & dolus præci-
puus eſt in excitando aduerſum nos
domeſtico illo hoſte, quem circumfe-
rimus carnem noſtram: collocanda
hîc erunt præſidia ex conſilio Domini
Ieiunium & oratio. quorum illud rebel-
lionem carnis frenat & in ſeruitutem
redigit, vt hæc contra reliquos om-
nes circumquaq; ingruentes hoſtes ar-
dentius agat. Ita Apoſtolus ſe cor-
pus ſuum in ſeruitutem redigere affir-
mat, abſq; dubio, vt ſpirituali, ita cor-
porali quoq; cibi & potus abſtinentia,
ne caro ſaginata ferociret et contra ſpi-
ritum tumultuaretur. Eamq; ob cau-
ſam paſſim, ſancti Dei homines ieiu-
nium & caſtam moderationem dietæ
vehe-

vehementer commendant. qui cum in illa integriore ætate maximis donis ornati à Deo, opus haberent etiã ieiunijs carnem compescere, facilè perspicuum est, quanto hoc magis requirat hæc languida natura nostra, qui in hanc corruptißimam vltimorum seculorum tẽpestatem incidimus.

Ante omnia vero diligenter prouidendum est, ne quando orationis tedio afficiamur & cesset oratio, quæ vt omnes inimicorum insultus acriter auertit, ita fidem interdum laborantem erigit, confirmat, auget & cœlestium Spirituum copias auxiliares à Deo impetrat, qui nos, ne in peccatum prolabamur sæpè immediatè sustinent. Quin & eũ fidelis orationis fructum non rarò experimur, quòd et salutares nostrorum consiliorum euentus

faciat

faciat, & ærumnas in quibus propter peccatum ſæpe hæremus, mitiget. E diuerſò autem ſi vel Diaboli aſtu, qui orationem miris artibus interturbare indefeſſè laborat: vel carnis ſegnitie interdum paululum remittatur orationis opus, ſentimus repente langueſcere fidem, accreſcere ſecuritatem, multiplices oriri dubitationes de Deo, rebellare carnem, & omnes vias inuadendi nos, Diabolo patefieri, ac in peccatum et impietatem de die in diem paulatim abduci, vt non niſi maxima difficultate nobis ad priſtinam integritatem pateat regreſſus. Multis etiam, qui ſibi maturè nō cauent, occluduntur viæ, & in finalem impœnitentiam & deſperationem tandem ruunt. Author igitur nobis eſt filius Dei, cui cura eſt de nobis, vt in ardenti inuocatione ſemper vigilemus. quemadmodum & alibi

alibi dicitur. Oportet ſemper orare & non defatigari, nec ſuccumbere moleſtijs quas orationi inuigilantes ſuſtinemus. Poſitis hoc pacto præſidijs, etiam hæc vigilantiæ Chriſtianæ fuerit prudentia, vt quoniam homines, hoc eſt, natura peccatores ſumus, & ſæpenumero oriantur in animis noſtris incendia prauorum affectuum, odiorum, libidinum, aliarumq́; voluptatum, quæ ad deuaſtanda caſtra Chriſtiana mittuntur ab hoſtibus, ſtatim exorta reſtinguamus & naſcentis ignis occurramus initijs. Nam ſi voluntariè aluerimus incendia, dubium non erit, quin pietatem & fidem ſint deuaſtatura. Quomodo non rarò experiuntur pij, ex tenuiſsimis initijs affectuum, quæ in cogitationem recipiuntur, oriri maximas turbas. Nam etſi quidem initiò blandè nos adoriantur &

per-

persuadendo tantum in peccatum co-
nentur attrahere: si tamen aliquandiu
intra parietes foueantur, acquisitis vi-
ribus violenter nos secum abripiunt.
Quoties igitur cunq; eiusmodi inordi-
natos motus in animis oriri senseri-
mus, absq; omni dubio, missos sugge-
stione Diaboli ad struendas insidias
animabus nostris: maturè, vt ipsissi-
ma Sathanæ ignita tela eos excutia-
mus, ne si radices in cordibus nostris
egerint, fructus ferant pietati exitio-
sos atq; hactenus de his quæ fieri Do-
minus præcipit: nunc quæ caueri velit
attendamus.

Primum vero inclusum habet vigi-
lantiæ præceptũ, securitatis & negli-
gentiæ prohibitionem. Nam cum max-
ima nos vndiq; circũstent pericula, &
hostiũ ut accuratißima ita indefessa sit
vi-

vigilantia, rebus Christianis nulla est alia nocentior pestis, nullũ professioni maius probrum, quàm se in turpẽ negligentiã conijcere securum, qui mos mũdo semper visitatissimus, artificio et singulari stratagemate Diaboli tantò fit visitatior, quãto viciniora maioraq́ impendent mala. hanc itaq́ pestem cũ omnipotens Christi sapientia præuideret sub exitum seculi huius furiosè grassaturam esse, nihil ita suis in perpetuum fidelibus fugiendum commendauit. Etsi enim prætereamus quàm sint omnibus hostium incursionibus expositi, & sine omni negocio facillimè circumueniantur, ac in peccatum & mortem conijciantur à Diabolo qui in securitate carnali, vel excubias pietatis remissius agunt, vel pœnitentiam differunt: tamen & hoc certum est, securitatem à Deo cæcitate puniri, cũ

tempus

tempus viſitationis noſtræ non agnoſcimus, vel agnitum oſcitanter negligimus, vt videntes poſtea non videamus, & audientes non intelligamus. Ita hodie puniri quàm plurimos, manifeſtum eſt, quorum licet vtraq; auris, quotidianis miniſtrorum verbi clamoribus, et totius creaturæ gemitu concutiatur, oculi nil niſi mirandas rerum confuſiones, ſtupenda prodigia & ſigna intueantur, ita tamen nec audiunt nec vident, quin pertinaci quadam ſecuritate in peccatis perſeuerent. Nec vero dubium eſt, quin ijdem condemnationem mereantur longè horribiliorem, et pœnas multò atrociores, quàm ſi non fuiſſent ea diligentia toties ad pœnitentiam inuitati. ſeruus enim ſciens voluntatem Domini & non faciens, vapulabit plagis multis. Quocirca non exiſtimabunt, quicunq; præſentem

lon-

longanimitatem & diuitias bonitatis & patientiæ Dei vel negligunt vel contemnunt, quòd effugituri sint iudicium eius, cùm tolerabilius futurum erit in iudicio, ijs qui sulphure & igne cœlitus misso, in gehennam viui sunt olim demersi, quàm eiusmodi alastoribus, qui tot Prophetarum, Apostolorum, & Doctorum clamoribus: tàm amaris filij Dei lacrymis: tot omnium ætatum horribilibus exemplis: tot signis & prodigijs, ab impurissimis mundi voluptatibus & peccati sordidissimis volutabris, non cõmouẽtur ad beatitudinem & vitam in vera pœnitentia. Pius ergò si sis, vide ne in securitatem prolabaris, neq; putaueris, si tranquillus tibi rerum status arriserit, quòd tibi propter iusticias tuas parcat Dominus, cum alios ob iniquitatem punit & delet. multò autem magis eo-

 rum

rum te calamitatibus admoneri. Vt
cautè ambules, ac in fide perſiſtas ne
ſimiliter pereas. Quod ſi vero in impie-
tate hactenus ſecurè verſabaris, vt è
ſecuritate quàm citiſsimè elucteris, nec
pœnitentiam differas, memor quàm
ſint tempora periculoſa, et hora aduen-
tus Domini incerta, quæ ſicut fur in
nocte, et laqueus ſuper caput volucris,
hora qua non putatur, veniet ſuper om-
nem carnem. Ac licet quidem
viſibilem illum aduentum ſuum, dif-
ferre aliquantulum fortaſſe velit Do-
minus: hora tamen mortis omnium no-
ſtrum ceruicibus, ita ſemper impendet
dubia & incerta, vt nullus ſit ætatis
vigor: nullum robur corporis : nulla
potentia: nullæ diuitiæ tantæ, quæ mi-
nutiſsimi momenti ſecuritatem pollice-
ri cuiquã poſsint. qualis vero ſua cuiq;
dies mortis erit, talem ſortietur &
in

in resurrectione euentum. Quare nec minore cura prospiciendum erit, ne nos mortis hora incautos imparatosq́ obruat, quàm ne dormientibus securè dies iudicij illucescat. Huc respicit illud Salomonis : Beatus qui semper est pauidus. Et Psal: 94. hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra. quoniam & iusto Dei iudicio contingit, vt cæcitas securitatem sequatur (vti meminimus) & pœnitentia sera, rarißimè sit vera, in ijs præsertim qui affectata ignorantia in peccatis diu sunt versati.

Secundo, vitari etiam diligenter vult Christus, blandum illum, truculentißimum tamen dæmonem, et plurimarum animarum & corporum internecionem Ebrietatem. Cauete, inquit ne grauentur corda vestra crapula & ebrie-

ebrietate, quæ etſi non ſemper ſit peccatum (neq; enim prohibetur hoc loco niſi quæ corda grauat) in procliui tamen eſt, ea ſemper impediri veram inuocationem Dei. Quomodo experimur multi, vnius ſaltem diei crapulum, interdū bidui, interdū etiā tridui inuocationem nobis intercipere, exuſcitare illicitarum perturbationum varias flammas ſicuti dicitur. ſedit populus māducare & bibere, & ſurrexit ludere. Nā ſaturi & ſaginati, plerumq; Dei obliuiſcimur & luxuriantes ſæpe recalcitramus ac nobis ipſis & poſteris longam telam calamitatum & miſeriarum teximus. Sin autem continuatur malum, & in frequentem vſum ebrietatis voluptas tranſierit, corpus, mentem, cor & animam miſerè grauat affligitq; ac hominem ab homine ita prorſus tollit, vt præter extrema cor-

poris

poris lineamenta, nihil quicquàm humani residuum inuenias. Quemadmodum testatur Cicero 4 Tuscu: Omnium, inquiens, perturbationum fontem esse dicunt intemperantiã, quæ est à tota mente, à recta ratione defectio, sic auersa à præscriptione rationis, vt nullo modo appetitiones animi, nec regi nec contineri queant. Quod ipsum multis Theologorum & Philosophorum hominum scriptis tàm eruditè quàm copiosè declaratur. quæ quibus ignota sunt, aspiciant illi, nostri huius seculi beluas istas, homines dico omnem humanitatem exutos, qui nullis corporis Animæ ve damnis aut periculis, ab impurissimo suæ ingluuiei aqualico arceri possunt: & satis superque euidentibus exemplis apparebit, Ebrietatem & crapulam non modo corporis omne robur deijcere: sanguinem con-

 tagio

contagio inficere, decoremq́ et formam
monſtroſa mutare metamorphoſi, ade-
oq́ corpus ipſum prorſus interimere:
ſed & mentem & animā miſerè defor-
matam, non ſolū ab omni ratione hone-
ſtatis, verumetiam à Deo ita abaliena-
re, vt præter ventrem, multi nullū De-
um colant. Eſtq́ hæc poſtremi huiuſce
temporis communis ferè calamitas, &
cauſa profundæ illius et furioſæ ſecuri-
tatis, ac horribilium ſcelerū quæ in om
nibus ordinibus tàm ſunt frequentia,
vt niſi paucorum piorum precibus, &
infantum noſtrorum innocentia fortè
remoratus fuiſſet Dominus, iam pri-
dem iræ ſuæ diluuium in nos effudiſſet.
Qui ergò veræ pietatis ſtudioſus erit,
curabit ſedulo, ne cum ebrioſis inuenia-
tur manducare & bibere, hoc eſt, ne ijs
ſe ſocium miſceat, qui quotidianis ferè
heluationibus pergrecantur, ſiquidem
experi-

experiētia certum est, eiusmodi porcos perdendis tantū bonis frugibus natos, in perpetuo contēptu Dei neglectuq́ʒ sacrarum rerum omniū, viuere feroces et efferos moribus verè Cyclopicis, qui perpetuam illam insaniam et furorē ex ebrietate contractum sequuntur. vt erudite insinuat Apostolus his verbis: Nolite inebriari vino in quo est ἀσωτία. Significat enim id verbum, talē luxū qui simul coniunctos habet mores efferos et barbaros. quales eorum sunt, qui se crudos toties ingurgitarunt, vt iam omnem frontē perfricuerint, modestiæ et honestatis obliti, vnde paulatim progrediūtur in furores planè diabolicos, vix iā amplius, ac ne vix quidē, beluarū nomine digni. tales inquā, cū sint Ebrietatis fructus, nemo est verè Christianus, nemo pius, nisi tātā pietatis pestē execretur, quæ omniū scelerum fons &

origo eſt, omnis caſtitatis, pudicitiæ & honeſtatis perditio, corporis Mors & Animæ interitus.

His porrò ſubiungit Dominus prohibitionem curarum & ſollicitudinum huius vitæ, non quidem earum, quæ cuiusq́ ſunt vocationis, vtpote quæ quarto & ſeptimo præceptis à Deo mandantur. Quomodo etiam patriarcham Iacob pro ſuis coniugibus, liberis & familia ſollicitari audiamus, cum inquit: Iuſtum eſt, vt & Ego aliquãdo meæ domui proſpiciam. Et Paulus: qui ſuis non proſpicit eſt infideli deterior: ſed quæ ſtulta vel impia curioſitate corda grauant, deſperantes etiam de prouidentia & benedictione diuina, prohibentur. Sunt autem duo hominum genera præcipuè, qui his ſollicitudinibus mirificè affligun-

guntur: Primi, qui insatiabili quadam habendi libidine laborant, nihil sollicisti quo iure qua ve iniuria ditescant. Hi dum totis viribus ad diuitias contendunt, incidunt, vt ait Paulus, in tentationes & laqueos diaboli. Nam curas, cogitationesq́; studium & omnem industriam, ita in res familiares conuertunt, vt vel languida admodum, vel prorsus nulla rerum sacrarum cura afficiantur. Cumq́; ita præ amore auri cæcutiant, vt non intelligant opes, benedictione & cura diuina prouenire (quas humanæ diligentiæ acceptas referunt) nec petunt suos labores à Deo benedici vel augeri res necessarias: nec pro auctis gratias agunt. Sed suam industriam & Mammona vnicè colentes, nec Deo honori, nec proximo, imo ne sibi quidem ipsis sunt vtiles. Secundi: etsi non tanta diuitiarum inedia

marcescant, nihilo tamen minus, præter vocationem, stulta curiositate & angore animi de rebus necessarijs sese onerant. idq; non rarò ex impia diffidentia, cum non verè statuant se Deo curæ esse, nec iustæ vocationis pios labores, ita benedici diuinitùs, vt magis benedicente Domino, quàm alēte pane sustentemur, sed Deum pani, Creatorem creaturæ ita alligant, vt sine ea nihil eum agere cogitent. Ideoq; & ipsi inextricabilibus vitæ curis se adeo implicant & inuoluunt, vt Dei prouidentiam et benedictionem, suæ etiam salutis curam, longè postponant Ethnicæ ventris sollicitudini, in qua non rarò, quemadmodū etiam superiores, ita turbantur, vt non nisi ferro et laqueis se possint expedire. quod violenti multorum & tristes interitus vbiq; gentium ostendunt. Vult itaq; nos Dominus

nus Ethnicas illas vitæ curas, quas præcipuè cum intemperantia sub finem mundi adauctum iri præuidit, plane abycere: omnemq; curam & sollicitudinem sibi à nobis porrigi & omnimodè relinqui, post diligentem suæ cuiusq; vocationis administrationem, iuxta dictum: Iacta curam tuam in Dominum & ipse te enutriet. Item: Commenda Domino viam tuam, & spera in eum & ipse faciet.

Postremò cum etiam turbis et confusionibus, calamitatibus & miserys plena essent futura Extrema tempora, monere nos voluit, ne frangeremur animis, in quibuscunq; rerum turbis: suauissimam omnibus ætatibus proponens hanc consolationē. Cū videritis hæc fieri, suspicite, attollite capita vestra, sciētes quoniā appropinquat Redēptio ve-

stra:

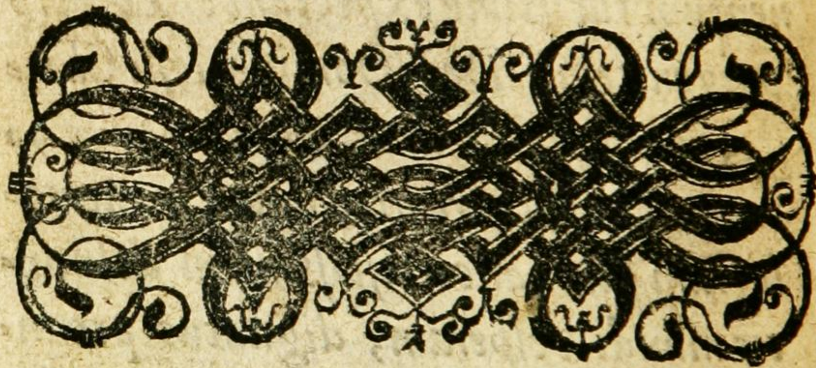
ſtra: quibus verbis etiam nos qui hodie viuimus, monemur, ne præſente totius naturæ conſternatione, & triſtiſsima rerum facie turbemur vt animum deſpondeamus, quemadmodum ſolent qui demiſſo in terram capite obambulant: verum vt illa potius vtamur in noſtri conſolationem, tanquam infallibili teſtimonio approximantis glorioſæ liberationis noſtræ, cuius ſpe magnum concipiamus animi robur in aduerſis, cui quidem adiungamus ſemper ardentem inuocationem Dei, deprecantes vt Clementiſsimus pater, propter immenſam bonitatem ſuam, calamitates, quibus ob communem infirmitatem, in his mundi confuſionibus inuoluimur, paternè mitiget. Ante omnia vero vt fidem & animos nobis adaugeat, quò quicquid erit aduerſi vel voluptatis mundanæ ex alto deſpicientes, de ſola

anima-

animarum nostrarum salute, & futura in glorioso Aduentu Domini, gloriosa liberatione vnicè sollicitemur, quomodo qui consilium Domini sequũtur, et totius vitæ curriculum ad hanc præscriptionem moderantur, hi in medijs nouissimorum dierum tenebris & turbis vigilantes, extremi iudicij Aduentum tutissimè expectant. Te vero vnigenite fili Dei Domine Iesu Christe, per misericordiam & φιλανθρωπίαν tuam toto pectore precamur, mane nobiscum sub hanc tristissimam delirantis mundi vesperam, dignatus pro inexhausta bonitate tua, ardens in nobis veræ pietatis studium & languentem fidei flammulam exuscitare: ne dubitationum tenebris, vel præsentium calamitatum magnitudine oppressa extinguatur. Sis queso comes itineris nostri, vt lucis tuæ participes salebrosas

brosas mundi viuas prudenter penetremus, & tecum sospites in beatæ vitæ consuetudinem perueniamus Amen.

FINIS

...undi viuas prudenter pe...
..., & tecum sospites in bea...
... vitæ consuetudinem
peruenimus A-
men.

FINIS

